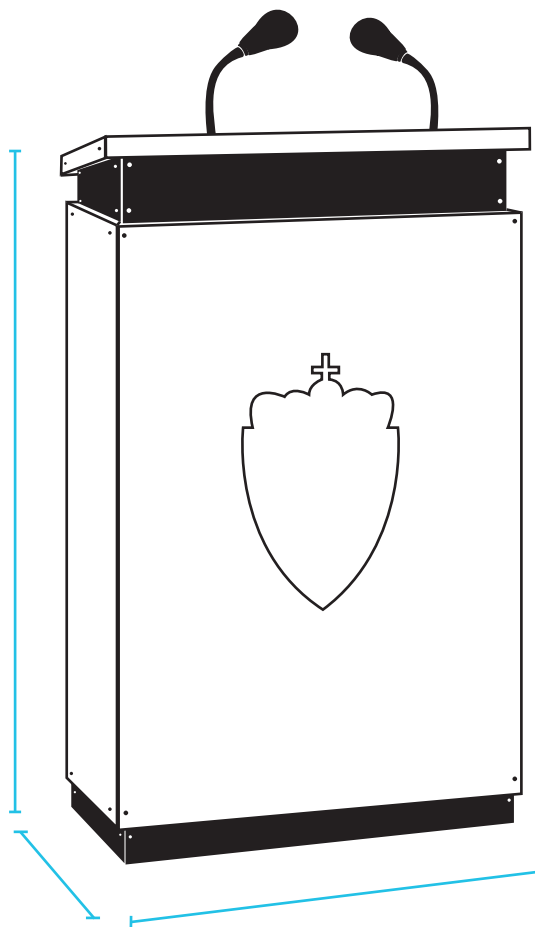

HÅNDBOK

2006

MODELL

ungdomsråd

ÅPNES HER

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET

FORORD

Barn og ungdoms rett til deltakelse og innflytelse er nedfelt både i FNs barnekonvensjon og i norsk lovgivning. På kommunenivå har det gjennom flere år vært arbeidet aktivt med å sikre dette, og de fleste kommuner har i dag opprettet innflytelsesorgan for barn og ungdom. Disse finnes i cirka tre av fire kommuner og er ofte organisert som et ungdomsråd. Andre betegnelser er kommunale elevråd, kontaktvalg mellom ungdom og politikere, barnas kommunestyre eller ungdommens kommunestyre.

Barne- og likestillingsdepartementet har gjennom flere år støttet opp om arbeidet i kommunene, blant annet gjennom spredning av ideer og erfaringer. Målet har vært å bidra til et mangfold av metoder og rutiner for hvordan barn og unge kan påvirke sin hverdag og delta i plan- og beslutningsprosesser.

Departementet får mange henvendelser om behov for tips, råd og veiledning angående hvordan ungdomsråd kan startes opp og drives på en god måte. Vi har derfor tatt initiativ til denne håndboka, som er utarbeidet av Celine Marie Hasle fra Barne- og ungdomsrådet i Oslo. Hun har erfaringer fra Ung Medbestemmelse som gir opplæring, veiledning og oppfølging til de 15 ungdomsrådene i Oslo. I tillegg er det hentet eksempler og erfaringer fra mange andre steder i landet.

Vi håper håndboka vil være et nyttig oppslagsverk for ungdom og for de som arbeider med ungdomsråd og andre innflytelsesorgan for barn og ungdom i kommunene.

Barne- og likestillingsdepartementet, august 2006

A	HVA ER ET UNGDOMSRÅD?	5	side 4
B	HVORDAN STARTE ET UNGDOMSRÅD?	7	Bruksanvisning
C	HVORDAN FUNGERER ET UNGDOMSRÅD?	13	
D	SLAGKRAFTIGE UNGDOMSRÅD	23	
E	VERKTØYKASSE	35	

side 9	C side 13	side 18
Hvem skal være med?	Roller i ungdomsrådet	Papirmølla
Mangfold og demokrati Hvordan velge? Valgperiode	Sekretærens ulike hatter Veilederrollen Lederrollen Medlem Kartlegg forventningene! Politisk representant Forholdet ungdom-voksne	Vedtak Siling av saker Kreative møtemetoder

side 25	side 28	side 32
Makt!	Skape blest	Opplæring - tips
Mandat Hvordan arbeide med politikerne? Dialog med administrasjonen Lobby	Noen tips til PR-jobbing Plakater Klassebesøk Kontakt med pressen	Vanlige opplæringstema

A side 5**Kort bakgrunn**

side 5

Trenger politikerne råd?

Hva er et ungdomsråd?
Hva skal et ungdomsråd ikke være?

B side 7**Kom i gang!**

side 20

Økonomi og drift

Eget budsjett
Møtegodtgjørelse
Midler til utdeling
Prosjektmidler
Skolefri

side 21

Bevar gløden!

Ungdomsråd får det til!

D side 23**Sammen er vi sterke!**

side 34

Et viktig budskap**E** side 35**Verktøykasse**

Kafédialog
Nettverkskart
Nyttematrise
Legotårn
Ansvarskart
Mal for skolefribrev
Luftballongen
Idébygging
Ønskeliste

Gruppekontrakt
4 hjørner
2 til4
Opplæringsopplegg: lobby
Vanlige lobbyfeil
Slik lager du en pressemelding

BRUKSANVISNING

Målgruppen

Denne håndboka er laget for deg som:

- er ansatt for å jobbe med ungdom, medvirkning, ungdomsråd eller lignende
- ønsker å starte opp et ungdomsråd
- vil revitalisere arbeidet i et ungdomsråd som har stagnert - eller
- ønsker inspirasjon som kan bidra til ny og bedre innsats i eksisterende ungdomsråd

Håndboka presenterer konkrete tips, metoder, fremgangsmåter og eksempler. For at det skal være lett å finne fram, er det brukt forskjellige kjennetegn:

Håndboka finnes også elektronisk på ungdområdenes nasjonale side: www.ung-makt.no
På denne siden kan man gå inn og utvekle erfaringer med andre ungdomsråd i hele Norge samt finne flere eksempler, metoder og idéer.

HVA ER ET UNGDOMSRÅD?

Kort bakgrunn

Medvirkningsorgan for ungdom i Norge blomstret opp på 1990-tallet. I FNs internasjonale ungdomsår 1985 var det ungdomsråd i omtrent halvparten av fylkene. I dag har om lag 300 kommuner innflytelsesorgan for ungdom.

Ulike medvirkningsorgan har forskjellige betegnelser: Noen steder i landet brukes ungdommens kommune-styre, andre steder er det begrep som ungdomsråd eller ungdomspolitisk utvalg som gjelder. Her har vi konsekvent brukt begrepet ungdomsråd. Med det mener vi et medvirkningsorgan for ungdom som har visse rettigheter og jevnlig møter, og som er tilknyttet en kommune eller fylkeskommune. Mye av innholdet i håndboka er også relevant for medvirkningsorgan på fylkesnivå. Her har vi brukt eksempler fra blant annet Ungdommens Fylkesting (UFT).

Når man bruker begrepet Barne- og ungdomsråd (BUR) er det viktig å holde tunga rett i munnen. BUR brukes om organ på ulike nivå rundt omkring i landet, men betegner stort sett paraplyorganisasjoner for barne- og ungdomsorganisasjoner i et fylke. Mange av disse ble opprettet på 80-tallet og har som mål å bistå og

støtte medlemsorganisasjonene sine. Ungdomsråd på sin side, er formelt tilknyttet kommune- eller fylkespolitikken og skal fremme ungdoms interesser generelt. Likevel brukes barne- og ungdomsråd noen steder i betydningen ungdomsråd. Det kan være verdt å merke seg for å holde disse fra hverandre.

Trenger politikerne råd?

Ungdom har rett til å bli hørt. Dette er likevel ikke den eneste grunnen til å høre på dem. Ungdoms uttalelser er en viktig informasjonskilde for kommunens administrasjon og politikere. Informasjon om unges ønsker og behov er avgjørende for at kommunene skal kunne utvikle det beste velferdstilbud for *alle* innbyggere.

Barn og unges rett til å uttale seg i saker som angår dem er lovfestet. FNs Barnekonvensjon ble ratifisert av Norge i 1991 og ble innarbeidet i norsk lov i 2003. Artikkel 12 i konvensjonen ser du under og på neste side:

A) *Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunktene i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.*

”Det er godt at dere slipper en av oss ekspertene til for å si hvordan det egentlig er.”
Guro Lystad (16) på en konferanse om forbruk blant ungdom

B) For dette formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett.

Artikkel 12 sier altså at: Barn har rett til å si sin mening i saker som vedrører det. Barns meninger skal tillegges vekt.

Barn og unges rett til medvirkning har ikke bare med ungdomsråd å gjøre. Både barnehageloven, opplæringsloven og plan- og bygningsloven omhandler retten til medvirkning spesifikt. Å ta barn og unge med i avgjørelsene bør være en selvfølge på alle arenaer der de er.

Ungdomsråd gir ungdom et talerør og muligheten til å påvirke sin egen hverdag og sitt nærmiljø. Derfor er ungdomsråd en av mange viktige brikker for å oppnå målet om at barn og unge skal bli tatt på alvor; og gi dem innflytelse over politiske beslutninger som angår dem.

16-åringene er ekspertene på det å være 16 år. De har ofte andre perspektiver og holdninger enn voksne. Det er viktig at ungdoms meninger uttrykkes av ungdom selv og ikke av voksne. Det å ta ungdomsråd på alvor; er ikke bare et pliktløp og et ansvar for politikerne. Det gir helt nye ideer, innspill og forslag til den lokale politiske debatten.

Deltagelse i et ungdomsråd gir også verdifull erfaring og kunnskap og er en viktig arena for å få erfaring med demokratiske prosesser og det politiske systemet. Dette opplæringsperspektivet er en viktig bonus, men kan ikke være

hovedfokus i ungdomsrådsarbeidet. Hovedpoenget må være medvirkning og reell innflytelse. Ungdom skal ikke leke politikere og simulere det politiske systemet, de skal delta i politikken!

Hva er et ungdomsråd?

Et ungdomsråd er et lokalt hørings- og innflytelsesorgan. På lik linje med elderråd eller råd for funksjonshemmede, er det et interesseorgan som skal fremme en konkret gruppes synspunkter overfor lokalpolitikkerne. Ungdomsrådet skal jobbe for at kommunen blir et bedre sted for unge å leve, og det skal fremme ungdoms interesser.

Hva skal et ungdomsråd ikke være?

Ungdomsrådet kan ha en lik struktur som andre råd og utvalg, men skal ikke være et elderråd for ungdom. Med andre ord trenger det ikke være identisk med råd for voksne, ha en så låst struktur, eller virke som andre eksisterende utvalg. Ungdomsrådet må tilpasses ungdom. Dersom ungdomsrådet blir presset inn i en mal som ikke passer for dem, vil det ta bort gnisten og motivasjonen for arbeidet. Ungdomsrådet må ikke byråkratiseres i hjell! Saksbehandling trenger ikke å være ungdomsrådets eneste oppgave. Den største motivasjonen er ofte å gjøre noe for andre ungdommer. Det å få ideer til arrangementer og prosjekter, for så å sette dem ut i livet, gjør arbeidet morsomt og engasjerende!

HVORDAN STARTE ET UNGDOMSRÅD?

Selv om nytenkning er positivt, kan det være en stor fordel å hente inspirasjon fra andre og fra arbeid som har vært gjort i kommunen før. Ring noen som var med i ungdomsrådet tidligere og som kanskje har flyttet fra kommunen. Der kan man hente både nyttige erfaringer og morsomme historier. Bygg deretter videre på ideene.

Sliter ungdomsrådet?
Gå igjennom lista én gang til og prøv å starte på nytt.

Kom i gang!

...Eller hva man må man tenke på i prosessen med å opprette et ungdomsråd:

1. Tenk flere sammen!

Ungdom må være involvert i prosessen med å starte ungdomsråd. Det nytter ikke om det er aldri så mye vilje fra administrasjon eller politikere dersom ikke ungdom engasjerer seg i det og føler at rådet er deres. På samme måte blir det galt hvis ungdom lager en modell som politikerne ikke er inneforstått med og ikke har intensjoner om å følge opp. Viljen må komme både ovenfra og nedenfra. Det er altså helt essensielt at både ungdom, politikere og administrasjon er involvert i hele prosessen.

2. Tenk mål!

Man må ha mål for å komme noen vei. Lag et konkret og tydelig mål som sier noe om hvorfor et ungdomsråd skal opprettes og hva utbyttet kan være.

3. Tenk prosess

Involver kommunens ungdom i hele prosessen. Aksepter at det tar tid. La ungdom i kommunen få sterk innflytelse på for eksempel hvordan representantene skal velges og hvordan ungdomsrådet skal forankres i eksisterende organ og organisasjoner.

4. Tenk konkret

Sørg for at det er klare rammer for hva ungdomsrådet skal eller eventuelt ikke skal gjøre. Lag en plan for det

administrative og økonomiske aspektet rundt sekretær oppgaven og driften av rådet. Sett gjerne av en prosjektpott så ungdomsrådet har egne midler. Det kan være nødvendig for at ungdomsrådet skal få profilert seg på en god måte og få gjennomført prosjekter og arrangementer.

5. Tenk nytt!

Husk at sånn det alltid har vært slett ikke alltid er det beste. Våg å tenke nytt og vær åpen for nye ideer og metoder.

Vil du vite hvordan andre har gjort det? Her er to eksempler:

Opstart av Ungdommens bystyre i Trondheim.

Bystyret i Trondheim vedtok å opprette et Ungdommens bystyre (UB) på bakgrunn av blant annet lav valgdeltagelse blant de unge og ønsket om å øke samfunnsengasjementet. I forbindelse med opprettelsen av UB i Trondheim ble det arrangert høring på skolene. Elevene ble bedt om å komme med innspill på:

- Hvilke oppgaver UB skulle ha.
- Hvem som skulle sitte i UB.
- Møtehyppighet og organisering.

På bakgrunn av høringen blant elevene la rådmannen fram et forslag til sammensetning, budsjett og organisering. Resultatet ble et ungdommens bystyre sammensatt av en representant fra hver ungdomsskole og en fra hver videregående skole. I tillegg skal det være to

representanter for lærlingene. Skolens elevråd har ansvar for å gjennomføre et demokratisk valg av representant og vararepresentant til Ungdommens bystyre. Alle elever ved skolen kan stille og representantene sitter på vegne av alle byens skoleelever under 18 år. UB skal ha beslutningsmyndighet og i tillegg være høringsinstans i alle saker som berører barn og unge i Trondheim.

Ungdommens bystyre har tilknyttet nettverk som skal ivareta både barneskoler og nærmiljø. Dette er essensielt for å sikre en bred medvirkning i forhold til saker og engasjement. Det er også en koordineringsgruppe med representanter fra hver av enhetene hos rådmannen som har i oppgave å innhente saker som UB bør uttale seg om samt formidle UB's standpunkt videre i saksbehandling fram til bystyret.

www.trondheim.kommune.no/ub

Opprettelse av ungdomsråd, bydel Alna

I bydel Alna i Oslo ble ungdomsrådet nyopprettet i 2004. Skolene og elevrådene ble brukt som utgangspunkt for valget. En representant fra hver skole sikret geografisk spredning og valg gjennom elevrådene involverte ungdom i prosessen med å få det første rådet opp å gå. Administrasjonen sendte en sak til politikerne om bakgrunn, formål og økonomiske og praktiske konsekvenser. Deretter ble rådet formelt opprettet av politikerne.

Hvem skal være med?

Hvorfor sikre demokrati?

Et ungdomsråd skal representere ungdom i kommunen. For at medlemmene i ungdomsrådet skal være legitime representanter for ungdom, må de velges av ungdom. Nøkkelen til legitimitet er at medlemmene er demokratisk valgt.

Et ikke-demokratisk ungdomsråd gir liten troverdighet. Ungdomsråd har blitt kritisert for å ikke være demokratiske organ. Er målet å styrke lokaldemokratiet og gi ungdom kort vei til politikerne, er det viktig at det formelle også er på plass. Det bør stilles andre krav til valg og representasjon i et ungdomsråd enn til en arbeidsgruppe eller en prosjektgruppe.

Mangfold og demokrati

Hvordan sikre mangfold i ungdomsrådet?

I og med at ungdomsrådet representerer all ungdom i kommunen bør det være et bredt spekter av medlemmer også. Det er en ulempe om det bare er jenter i ungdomsrådet, eller bare ungdom fra en del av kommunen eller bare etnisk norske. Representativitet og demokrati er viktig og man kan ofte oppdage at det er en utfordring å sikre begge deler. Å få til en bred oppslutning i valgprosessen, og å lage en god valgordning er første skritt. Her er noen tips til valgordning:

Representativitet er viktig, men det har noen fallgruver: Blir man for opptatt av at alle grupper skal være representert, er det lett å peke ut ungdommer til å sitte i rådet, og svekke det demokratiske aspektet. Det kan også oppleves som

veldig urettferdig hvis de "flinke" skal velges ut av voksne.

En del ungdomsråd opererer også med at de som vil, som melder sin interesse og er engasjerte, skal få lov til å bli med. Det er viktig for kontinuiteten og kraften til rådet at representantene som stiller til valg er engasjerte og motiverte. Det kan derfor være lurt å bruke litt tid på valgprosessen. Send ut god informasjon til mange forskjellige miljøer, og gi hver kandidat mulighet til å presentere seg og sin motivasjon tydelig.

① Valg fra ulike skoler sikrer geografisk spredning og åpner for både organisert og uorganisert ungdom. Dersom det finnes både ungdomsskoler og videregående skoler får man også en spredning i alder.

② Det går også an å sikre den geografiske spredningen gjennom "valgkretser" slik det blir gjort ved for eksempel stortingsvalg.

③ Hold av noen plasser til grupper av ungdom som er underrepresentert, for eksempel læringer, minoritetsungdom eller lignende.

④ Få fram i valgprosessen hvorfor mangfold er viktig og få representantene til å presentere seg og sine visjoner.

I Vestre Toten ungdomsråd velges representantene for 2 år. Før valget sendes det ut info til alle i aldersgruppa og de blir oppfordret til å komme med forslag til kandidater. Alle foreslåtte kandidater blir spurt om de ønsker å stille til valg. Ut fra det lages en valgliste som brukes i valget på ungdomskolene og på bibliotekene. På valglistene krysser man av for maks 7 navn. De 7 som får flest stemmer blir valgt, det må være minst 3 av hvert kjønn. De 7 som får nest flest stemmer blir vara. Ved valget bruker de ordinære valgurner og stemmebåser.

Hvordan velge?

Det finnes ulike måter å velge representanter på. Her er noen forslag til demokratiske valgmetoder:

10

UNGDOMSHØRING

Ungdomshøring er en metode for å få vite hva en større gruppe ungdom i nærmiljøet mener. Det foregår oftest ved å samle ungdom i kommunen, for eksempel på skolen eller ungdomsklubben. Metoden gir ungdom muligheten til å gi innspill på konkrete saker til ungdomsrådet og politikerne. Det er det konkrete som engasjerer! Under høringen kan man arrangere valg og gi ungdom mulighet til å stille som ungdomsrådskandidater.

Direkte valg. Alle har muligheten til å stille og stemme.

Liten oversikt over hvor mange som får informasjon om møtet og hvor mange som møter opp. Hvis halvparten av de som stiller opp kommer fordi de er kandidater til ungdomsrådet, blir det ikke et rettferdig og godt valg.

ALLMØTE PÅ SKOLEN

Ungdomsrådet presenterer seg og sitt arbeid foran hele skolen. Kandidater har meldt seg på forhånd og presenteres på møtet. Elevene har mulighet til å delta i et skriftlig valg av kandidater.

Mange ungdommer er til stede og har mulighet til å delta i valget. Ungdomsrådet får profilert seg for mange på en gang.

Metoden krever grundig samarbeid med skolen, noe som kan være både tids- og arbeidskrevende. Ungdomsrådet og kandidatene må også være modige og tørre å stå foran en stor forsamling.

Ungdomsrådet tar kontakt med elevrådene som arrangerer valg i klassene eller ber kandidater melde seg. Elevrådet går selv inn for en eller flere representanter for skolen.	 ELEVRÅDENE ARRANGERER
Elevrådene skal være demokratiske strukturer og representerer skolen. Å samarbeide med dem er positivt for ungdomsrådet.	
Det er vanskelig å kontrollere hvordan det enkelte elevråd gjennomfører valget og om de gjør det.	

Ungdomsrådet kan henvende seg til organisasjoner og klubber og be dem velge en representant.	 BREV TIL ORGANISASJONENE
Flere miljøer, aktiviteter og deler av kommunen blir representert.	
Man når organisert ungdom, men ikke uorganisert ungdom. Vanskelig å kontrollere hvordan den enkelte organisasjon gjennomfører valget, eller om de bare oppnevner representanter.	

Bruk skolens nettsider, legg ut kandidatlistene og prøv en moderne metode. La skolens elever gi sin stemme på nettet.	 ELEKTRONISK STEMMEAVGIVNING
Dette er en ny metode som kan engasjere mange.	
Metoden krever en del forberedelse og tilrettelegging av tekniske løsninger.	

<p>Udemokratisk, ikke anbefalt metode: Utpeking</p> <p>Det er ikke ønskelig og demokratisk at lærere, rektorer eller andre voksne peker ut ungdommer de mener vil være egnet til ungdomsrådet. Det er heller ikke ønskelig at ungdomsrådets medlemmer velger ut venner eller på annet vis finner representanter til rådet. Noen steder vil en slik udemokratisk metode være i strid med kommunens regelverk.</p>	
NB! Se eksempel på neste side	

I Oslo sier bydelsreglementet: "I hver bydel skal det være et ungdomsråd, som rådgivende organ for bydelsutvalget. Ungdomsrådet skal bestå av og velges av bydelens unge i aldersgruppen 12 til 18 år." Bydelene står i samarbeid med ungdomsrådet selv fritt til å velge fremgangsmåte for valg av ungdomsråd, men det må sikres at representanter er reelle representanter for barn og unge, for eksempel gjennom bruk av valgallmøter ved skoler og fritidsklubber, elevrådsvalg eller lignende.

Er noen nervøse for å ta ordet i en stor forsamling? Gjør som ungdomsrådet i Nordre Aker i Oslo – lag en video der hver kandidat får presentere seg selv og svare på hvorfor de vil sitte i ungdomsrådet og hva de ønsker å bidra med.

Gi god informasjon!

Både de som stiller som kandidater og de som stemmer må få god info på forhånd om hva rådet er og hva vervet innebærer. Det er viktig å vite hva man går til og ha realistiske forventninger. Vervet i ungdomsrådet tar tid, det forventes at medlemmene i rådssammenheng er partipolitisk nøytrale og at de forbereder seg til møtene og leser sakspapirene. De bør også få informasjon om at de har rett til inntil 14 dager fri fra skolen til organisasjonsarbeid, møter og annen aktivitet med ungdomsrådet.

Viktig å huske på

En god idé kan være å ha en valgperiode på to år og så ha halvparten av rådet på valg hvert år. Slik kan man både sikre kontinuitet og fornyelse. Hvis alle er på valg samtidig kan det være lurt å ha en viss overlapping mellom gamle og nye representanter slik at man sikrer at informasjon og kunnskap blir videreført.

Valgperiode

Det er ikke demokratisk at representanter i ungdomsrådet sitter på ubestemt tid. Man må alltid ha en valgperiode og slippe andre til. Mange ungdomsråd har valgperiode på 1 år: Før man setter valgperioden er det viktig å tenke over hvor langt representantene kommer på et år: "Det tok jo et år å skjønne hvordan ting fungerer her" sier mange ungdomsrådsmedlemmer. Opplæring og samkjøring av rådsmedlemmene tar tid, det samme gjør det å forstå kommunal saksbehandling og rutiner. En valgperiode på 2 år gir representantene mer tid til å sette seg inn i systemet. Det andre året kan de benytte seg av kunnskap og erfaring som de har tilegnet seg i det første.

HVORDAN FUNGERER ET UNGDOMSRÅD?

Roller i ungdomsrådet

Sekretærens ulike hatter

Ungdomsrådet trenger administrativ hjelp for at rådet skal fungere optimalt. Mange kommuner har gitt sekretæroppgaven til en av sine ansatte. Sekretæren har da som oppgave å kalle inn til møter, skrive referater og følge opp ungdomsrådet på andre måter.

Rollen krever tid, interesse, innsats, tålmodighet og politisk innsikt. Det kan være en fordel om sekretæren er sentralt plassert i administrasjonen. Det vil gi god kommunikasjon mellom administrasjon og ungdom og sikre informasjonsflyten.

Rollen som sekretær for ungdomsrådet kombinert med at man er ansatt i administrasjonen, vil kunne by på en del dilemmaer. En potensiell rollekonflikt kan være knyttet til lojalitet. Som arbeidstaker skal man være lojal mot arbeidsplassen, men som ungdomsrådssekretær yter man service for ungdomsrådet og skal også fremme interessene til rådets medlemmer. Eksempelvis kan man i budsjettforhandlinger oppleve en interessekonflikt hvis administrasjonen foreslår kutt i ungdomstilbud, og rådet ønsker å protestere mot dette. I slike situasjoner må man være tydelig på

hvilken hatt man har på seg til enhver tid. Ellers kan man risikere at sekretæren blir inhabil.

Det samme gjelder hvis man er ansatt som leder av ungdomstiltakene i kommunen og ungdomsrådet skal dele ut penger til et tiltak man selv er nært knyttet til. Er man bevisst på disse problemstillingene, er det lettere å unngå dobbeltroller og konflikter: Man må også synliggjøre overfor sin egen ledelse at man i ungdomsrådssammenheng har en annen rolle og først og fremst skal støtte ungdomsrådet på en god måte, uansett hva slags vedtak de fatter. Det er også viktig å forklare dobbeltrollen for ungdomsrådet slik at de har forståelse for at enkelte spørsmål kan være vanskelige. *Se neste side for illustrasjon.*

Veilederrollen

Mange sekretærer har gitt tilbakemelding på at rollen de har er tid- og ressurskrevende og at det ikke nødvendigvis vises forståelse for dette. Derfor kan det være nyttig om kommunestyret vedtar å sette av en stillingsprosent til denne rollen. En sekretær for et ungdomsråd gjør mer enn å skrive innkalling og referat. Som sekretær er man en voksenperson i rådet som kan gi veiledning og være en viktig informant.

fremme ungdomsrådets interesser

språkbruk på ungdoms egne premisser

ikke påvirke for mye

bruke nok tid på veiledning

være tilgjengelig

SEKRETÆR

VS SA

ADM. ANSATT

tidspress

lojal mot arbeidsplassen

ni-ti-fire-jobb

synliggjøre omfanget av ungdomsrådsarbeid

kommunalt fagspråk

ungdomsrådets uttalelser i konflikt med kommunens standpunkt

Dessuten kan ungdomsrådet behøve råd og tips, veiledning og avlastning på praktiske oppgaver. Veilederrollen er ikke en passiv rolle. **En god veileder:**

- A) Bidrar med relevant informasjon.
- B) Gir tips om hvor ungdomsrådet kan få tak i det de trenger.
- C) Stiller spørsmål som kan få frem flere sider av en sak.
- D) Er med å belyse konsekvenser av valg og vedtak.
- E) Støtter lederen i ungdomsrådet og kan gripe inn hvis møter flyter ut.

Som voksen med mer erfaring, ballast og et annet ordforråd enn ungdommene, må man samtidig være forsiktig med å påvirke rådet for mye. Administrativ og praktisk hjelp er imidlertid noe mange ungdommer gir uttrykk for at de setter stor pris på. Nøkkelord her er åpenhet og dialog. Sekretæren bør også være åpen for at det trengs en tilrettelegging av vanskelige saker og være bevisst på sin bruk av fremmedord.

Lag en politisk ordbok som forklarer vanlige, men vanskelige ord og uttrykk som ungdomsrådet kommer borti. Sier det seg for eksempel selv hva det betyr å beramme, eller hva saksbehandling innebærer?

Lederrollen

Mange steder er det leder av ungdomsrådet som leder møtet og som har forberedt seg på å legge fram sakene. Dette er også noe som kan gå på rundgang mellom medlemmene, slik at alle får øvelse i å legge fram saker og arbeidsmengden ikke blir så skjevt fordelt. En leders viktigste oppgaver er å delegere oppgaver, oppmuntre andre og gjøre de andre gode. Det er ikke meningen at lederen skal sitte med alt ansvaret, gjøre alle oppgavene, ha alle de sterkeste meningene og bestemme over de andre. Likevel kan det være naturlig at lederen har ekstra ansvar i forhold til for eksempel møteledelse, medieuttalelser og nær kontakt med sekretæren.

”

Det er mye ansvar å være leder i ungdomsrådet, men man får godt innblikk i mange spennende saker og skjønner mer av hvordan administrasjonen jobber.

”

Helge Øvreneess,
leder i Vestre Aker ungdomsråd

Medlem

Som medlem i et ungdomsråd har man ansvar for å lese sakspapirer, forberede seg til møtene, følge med på hva som rører seg blant ungdom, ta medansvar for prosjekter og være aktiv på møtene.

Sett dere sammen og kartlegg forventningene deres. Her er *Ønskeliste* en god metode. Du finner den i verktøykassa.

Kartlegg forventningene!

For at ungdomsrådet skal fungere optimalt er det viktig å avklare roller og være åpne om hva man forventer av hverandre. Hvilke ønsker har ungdomsrådet til sekretæren? Hvilke forventninger har ungdomsrådet til seg selv som representanter og til de andre i rådet? Hvordan vil sekretæren at medlemmene skal løse sine oppgaver? Det er viktig å få disse forventningene klarlagt på forhånd. Det er en kjensgjerning at problemer lettere oppstår når man ikke kartlegger forventninger på forhånd. Er man bevisst på sine egne og andres forventninger i forkant, kan man lettere møte dem, justere dem og oppnå gode resultater.

På konferansen "UNG! - innflytelse" i Bodø september 2005 laget deltakerne en ønskeliste til sekretærene sine:

- Vær en ildsjel.
- Vær en veileder, rådgiver og tilrettelegger.
- Send ut innkalling til møter og gjør alt det administrative.
- Gi ut og formidle nødvendig og viktig info mellom ungdomsråd, politikere og administrasjon.
- Sorter hva som er viktig.
- Ha ørene åpne for ungdomsrelaterte saker.
- Vær litt "spion" blant de voksne politikerne.
- Ikke ta over styringa.
- Vær behjelpelig og blid.
- Vær engasjert og motiverende.
- Respekter ungdomsrådets beslutninger og regelverk.
- Ikke formidle politisk standpunkt.
- Gjør saker interessante og forståelige.
- Ikke drukne ungdommen i byråkratisk viss-vass.
- Bry deg om at dette skal bli en suksess, og ikke bare ha det som en pålagt oppgave.

Politisk representant

Noen ungdomsråd har det man kaller en politisk representant. En politiker som deltar på ungdomsrådsmøtene. Dette er det ulike erfaringer med. Politikeren kan bidra med viktig informasjon og opplysninger, og bedre kommunikasjonen mellom ungdom og politikere. Det er likevel problemstillinger man må være veldig bevisst på. Ta en titt på advarselen til høyre.

Dersom 1/3 av deltakerne på et møte er voksne, kan det lett skape ubalanse. Politikere er også ofte vant til å fremme partiets standpunkter. Voksne med gode intensjoner kan rett og slett bli for ivrige og overta styringen. Enkle kjøreregler her er at generell partiinformasjon ikke er lov, at representanten ikke kan prate mer enn ungdomsrådsrepresentantene og ikke må overstyre. Skal det fungere å ha politisk representant må både denne og ungdomsrådet se verdien av det. Det er viktig at den politiske representanten ikke velges bare fordi det er en ung person, men at vedkommende også har interesse for og ønske om å delta på ungdomsrådsmøter.

Inviter politikere på møter i ungdomsrådet for eksempel en gang i halvåret og sett av tid til å diskutere viktige saker.

Det kan være en fordel å trekke inn voksne fra administrasjon eller politisk ledelse fra sak til sak. Økonomiavdelingen kan presentere budsjettforslaget, eller teknisk etat kan presentere en utbyggings-sak for rådet. Slik kan man benytte seg av kompetansen i kommunen på en god måte. Dette vil også lette sekretærens arbeid med bl.a. tilrettelegging av saker og forberedelser til møter.

Forholdet ungdom - voksne

Om man ikke er vant til å kommunisere med ungdom, kan man bli usikker på hvordan man skal formidle og forklare saker. Ungdom sier ofte at noen voksne snakker over hodene deres og ikke tar hensyn til at de ikke kan like mange fremmedord eller ikke nødvendigvis orker et langt foredrag med tørt språk. Andre opplever at de blir behandlet som barn og at deres kompetanse ikke tas på alvor.

Så hvordan snakker man til ungdom? Hvordan presenterer man en vanskelig kommunal sak? Det beste tipset er å justere seg underveis. Ikke ta som en selvfølge at alt er klart og tydelig.

– Spør!

Foreta en evaluering av rådet en gang i semesteret. Da kan dere også diskutere ordningen med politisk representant. Lag enten en ny forventingsliste eller ta en prat sammen. Dersom ordningen ikke fungerer kan ungdomsrådet vedta at de ikke ønsker politisk representant lenger. Ungdomsrådet skal fungere og medlemmene skal komme til orde og selv avgjøre om de vil ha andre voksne tilstede eller ikke.

Papirmølla

Ungdomsrådsmøter trenger ikke å være veldig formelle. Dette er noe rådets medlemmer selv avgjør. Noen kjøregler er imidlertid greie å ha for å sikre at alle kommer til orde og at man bestemmer ting på en demokratisk måte.

Vedtak

Helt sentralt i ungdomsrådets arbeid står det å fatte vedtak. Hvis ungdomsrådet bare diskuterer ting og ikke vedtar noe, kommer det heller ikke konkrete avgjørelser fram i referatet. Dersom rådet vil vise hva de mener og at de tar avgjørelser på møtene, må de fatte konkrete vedtak. Når noe vedtas tar man utgangspunkt i en formulering om et eller annet som så stemmes over. Det å stemme er viktig for at ikke bare de som snakker mest eller høyest skal få bestemme. Det trenger ikke være mer omfattende enn en håndsopprekning.

Politikerne forholder seg til det som står i sakspapirene sine. Derfor er det viktig med vedtak i ungdomsrådsreferatet som synliggjør overfor politikerne hva rådet jobber med og mener.

Det kan også være et fint verktøy for ungdomsrådet selv til å huske hvem det var som tok på seg hvilke oppgaver, hvem som var tilstede og så videre.

Siling av saker

Barnekonvensjonen sier at ungdom skal få uttale seg om saker som angår dem. Hva er det så egentlig som angår ungdom? Ungdomsrådsmøtene bærer ofte preg av at det er et veldig bredt spekter av saker som engasjerer, og langt mer enn bare fritidstilbud og skolebøker.

Administrasjonen gjør en viktig oppgave med å sile saker. Leder av ungdomsrådet og sekretær kan gjerne sette opp sakslista sammen. Det er bedre at ungdomsrådet får for mange saker enn for få. Ungdomsrådet kan på møtet velge å ikke ha en mening om saker eller å bare ta saker til orientering.

Administrasjonen må få under huden at ungdom har rett til å uttale seg, slik at hver gang en sak dukker opp som kan være relevant, sendes den til ungdomsrådet. Det er også viktig at de voksne forstår at ungdommens interessefelt ofte strekker seg ut over det voksne tenker på som ungdomssaker.

I Bodø var ungdomsrådet med på et prosjekt om fremtidens eldreomsorg. De som jobbet med prosjektet *Our Life as Elderly* i Bodø var opptatt av hva de unge mente. Ungdomsrådet kom med innspill og ideer til aktiviteter, arrangementer og sosialt liv som de eldre selv ikke hadde tenkt på, og fikk gode tilbakemeldinger på det.

Få uttalelsene til ungdomsrådet om en konkret sak med i den videre behandlingen av denne saken i kommunen. Send også referatene deres eller de viktigste nyhetene fra ungdomsrådet til aktuelle samarbeidspartnere.

Sett opp oppfølging av saker som et eget punkt på sakslista. På den måten kan ungdomsrådet jevnlig holde seg oppdatert om hva som skjer med sakene de har vært engasjert i. Har de fått gjennomslag? Hvis politikerne ikke støttet deres syn – hva ble utfallet i saken? Hva var motargumentene?

Hva ungdom interesserer seg for vil også variere fra sted til sted. Ta opp i ungdomsrådet hva som engasjerer og hva som ikke er så interessant og bruk det som kjøre-regler for siling av sakene.

Kreative møtemetoder

De voksnes måter å gjøre ting på er ikke alltid den beste. De fleste har vel sittet på ineffektive møter der det har tatt lang tid å komme fram til noe. Eller opplevd at hele møtet er et eneste stort gjesp. Slik trenger det ikke å være i ungdomsrådet.

Ungdomsrådsmøtene kan gjøres mer spennende ved å bruke kreative møtemetoder. Skal man jobbe med et prosjekt, kan metoden *Luftballongen* være bra. Dette er en metode som kan brukes til å få deltakerne til å tenke på hindringer og muligheter i et hvilket som helst konkret prosjekt. For detaljert

beskrivelse, se verktøykassa.

Trenger man å komme fram til gode ideer, er kreative prosesser ypperlige. I en kreativ prosess er det helt nødvendig at alle i gruppa stoler på hverandre, og at ingen ideer blir knust i startfasen. En idéprosess er en positiv prosess, der man må tenke at alt er lov. I teatersport er det en improvisasjonsøvelse der man kun kan si ja til alle de andres forslag. Slik må det være når man skal lansere ideer også. Først etterpå kan man gå grundig igjennom og se om ideen er gjennomførbar eller verdt å jobbe videre med.

Hvis det er lite fart i møtet, noen er tause eller noen skravler så de andre ikke kommer til, kan man ta en runde så alle får ordet. Hver enkelt kan også skrive innspill på lapper som samles inn og leses opp til slutt.

Ha en kreativ prosess der dere bare har lov å utbedre en idé ved å svare "det er en god ide, **og**..." . Det er ikke lov å si "det er en god ide, **men**..."

Økonomi og drift

Eget budsjett

Ungdomsråd trenger ofte midler for å gjennomføre sine prosjekter, ideer og egne arrangementer. Mange har fått avsatt et budsjett fra kommunen til møtemat og andre administrative kostnader. Men det koster ofte penger å markedsføre ungdomsrådet, tilby rådet en skikkelig god opplæring, eller å få til prosjekter og ideer. Ungdomsrådet må synliggjøre overfor politikerne at det å være et aktivt ungdomsråd koster penger og søke om å få eget budsjett.

Møtegodtgjørelse

Mange ungdomsrådsmedlemmer får møtegodtgjørelse på lik linje med representanter i eldrerådet, kommunestyret og andre utvalg. Dette er et tema som er mye diskutert og som det er mange meninger om. Flere ungdomsråd holder skjult at de får møtegodtgjørelse når de skal rekruttere nye medlemmer. Noen kommer også med utsagn som "De er her bare for pengene. De sier ingenting på møtene og kommer bare fordi de får betalt." Dette er noe ungdomsrådet bør diskutere. Hva er fordelene og ulempene med møtegodtgjørelse? Hvordan kan man sikre at de som er med, oppriktig ønsker å delta?

Midler til utdeling

Det å ha midler til utdeling til ungdomsaktiviteter i nærmiljøet opplever de fleste ungdomsråd som positivt. Det burde likevel ikke være ungdomsrådets eneste form for innflytelse eller aktivitet. Ungdomsrådet må først og fremst være en arena hvor ungdom gis mulighet til

å komme med sine synspunkter i saker som er oppe til behandling i kommunen, ikke bare bestemme over en pengesekk.

Prosjektmidler

Det finnes også mange steder å søke prosjektmidler. Her er noen tips:

www.eurodesk.no

- gir informasjon om alle typer støtteordninger for ungdom.

www.frifond.no

- Frifond er en støtteordning for både organisert og uorganisert ungdom.

www.ungieuropa.no.

- Ung i Europa gir støtte til ungdomsinitiativ, gruppeutvekslinger og kurs med andre grupper i Europa.

www.tilskudd.no

- har også en lang oversikt over ulike tilskuddsordninger for barn og unge.

Viktig når du skal søke prosjektmidler:

- 1) Vær ute i god tid. Ofte er det fastsatte søknadsfrister og saksbehandlingen tar også litt tid.
- 2) Les kriteriene godt og få fram i søknaden at ditt prosjekt oppfyller disse kriteriene.
- 3) Få tak i riktig søknadsskjema.

Nordre Aker Ungdomsråd hadde gruppeutveksling med Skottland.

"Utvekslingen hadde en kjempeeffekt på rådet vårt, alle ble mer inspirert til å gjøre noe for ungdom i Oslo. Verkstedene hjalp oss til å fungere bedre som gruppe. Vi fikk også nye venner som vi kan kontakte når vi møter problemer, fordi vi fant ut at problemene våre var så like." Kristine Stiansen (17)

Skolefri

I følge § 4-35 i forskriftene til opplæringsloven, gjeldende fra 01.08.2006, har man rett til 14 dager politisk fravær fra videregående opplæring uten at dette skal settes i negativt lys på vitnemålet. Sekretæren bør skrive skolefribrev for deltakerne slik at de unngår fravær. Det kan være godt å ha en mal å bruke til skolefribrev så det ikke blir så mye arbeid hver gang. Et eksempel på en slik mal finner du i verktøykassa.

Bevar gløden!

Skranter ungdomsrådet? Blir folk lei og utbrent? Innflytelse og ungdomsrådsarbeid er en kontinuerlig prosess. Det betyr at man hele tiden må jobbe for å fungere godt, ha innflytelse og oppnå suksess. I perioder vil nok alle ungdomsråd oppleve at medlemmer slutter, at engasjementet slukner eller at de står litt på bar bakke uten gode mål. Da kan det være en utfordring å komme opp og gå igjen.

Hvordan bevarer man så engasjementet i et ungdomsråd? Hva gjør man når folk slutter å møte opp, eller ikke gjør det de lover, eller er mukke stille på møtene? Eller når ungdomsrådet er i ferd med å løse seg opp?

Hvis ungdomsrådet sliter, må man bygge opp motivasjonen igjen. Det er ofte ikke sakene fra kommunen, de lange dokumentene og byråkratiet som engasjerer og gjør ungdomsrådsarbeidet gøy. Hva er det så som engasjerer og motiverer? Mange vil svare at det som

driver dem og som gjør engasjementet verdt alt strevet er:

- *Det å være del av et godt sosialt miljø.*
- *Det å oppnå noe, se resultater og få respons.*
- *Det å jobbe med saker man bryr seg om og synes er viktige.*

Hvis møtene fylles opp av tørre saker og det ikke er plass til egne innspill, forslag og ideer, kan ungdomsrådet oppleve tørke. Det er viktig at rådet kan fremme egne saker og få til egne prosjekter. Det er lettere å legge seg i selen for å få til de sakene som virkelig betyr noe for en. Muligheten for å få til noe blir mye større hvis man virkelig brenner for saken. Sørger ungdomsrådet for at miljøet er godt og at alle skal få oppleve mestring og få positive tilbakemeldinger? Tipsene på neste side kan bidra.

Ungdomsråd får det til!

Trygt hjem for en 50-lapp

Selbu ungdomsråd fikk gjennom en ordning der ungdom mellom 15 og 25 år skal få ta taxi hjem fra offentlig fest i helgene. Dersom man bestiller før kl 22 samme kveld og oppgir hentested, tidspunkt og hvor man skal, kommer man trygt hjem fra fest. Rådet har samarbeidet med Selbyggen, Selbu sparebank, Gjensidige forsikring og Selbudrosjene om prosjektet.

Ungdomsfestival

Larvik ungdomsråd hadde en god idé og fikk 80 000 kroner av Ung i Europa for å lage ungdomsfestival. De trommet sammen både kjente trekkplastre og lokale helter på Sanden. Ungdomsrådet gjorde forundersøkelser i ungdomsmiljøene før de hyrte inn band og fant ut at i Larvik er hip-hop mest populært.

”Du får muligheten til å møte mange spennende mennesker. Det er utrolig gøy. Samtidig får man mulighet til å påvirke og lære.”

Oda Regine Næristorp (18)

Gjør noe sammen! Dra på hyttetur, lag mat sammen eller noe helt annet dere har lyst til. Bli kjent med hverandre på en ny måte og ha det moro!

Ta en kreativ prosess i ungdomsrådet og finn fram til ideer dere ønsker å jobbe videre med. Bruk for eksempel metoden *Idébygging* fra verktøykassa.

Gode eksempler kan være fine å bruke som en drivkraft og inspirasjon. Kontakt andre ungdomsråd og få støtte og motivasjon. Bruk www.ung-makt.no til å hente idéer, eksempler og kontaktinfo.

Minn hverandre og alle ungdommer og politikere i kommunen om hva dere har fått til. Ta vare på alle suksesshistoriene, dokumenter dem og ta dem fram med jevne mellomrom til oppmuntring og inspirasjon. Lag "skryteavis", film, plakater, eller prøv å få avisoppslag. Få fram alt det positive dere har gjort. Det er kjempeviktig å kunne vise til gode eksempler og konkrete resultater!

D

SLAGKRAFTIGE UNGDOMSRÅD

Sammen er vi sterke!

Bevisstheten om at det er alle ungdommene i kommunen som "eier" ungdomsrådet er viktig. Derfor er også kontakten med ulike grupper ungdom i kommunen sentral. Dersom ungdomsrådet tar innover seg at de representerer all ungdom, må de jo også ha kontakt og samarbeid med dem de representerer, for eksempel organisasjoner, skoler, klubber og liknende i kommunen. Ungdomsrådet må synliggjøre at de faktisk er avhengig av ungdommene rundt seg for å få til noe, og at de skal og bør brukes som kanal for andre ungdoms ønsker og ideer.

Nettverkskart er en metode som kan brukes til å bevisstgjøre rundt de ulike gruppene som finnes i kommunen eller nærmiljøet. Metodebeskrivelse finner du i verktøykassa.

Gjør som ungdomsrådet i Alna, Oslo. Lei en buss en hel dag og reis rundt og bli kjent med ungdomstiltakene i kommunen. For å uttale seg om budsjetter, tilskudd, situasjonen for ungdom i kommunen osv., er det viktig å være kjent med de faktiske forholdene.

Hva ønsker ungdommene i kommunen? Spør dem! En god metode for dette er kafédialogen. Det er en metode der en stor gruppe kan få fram innspill og ideer rundt ulike tema. For metodebeskrivelse, se verktøykassa.

Heng opp en postkasse på skoler eller fritidsklubber der alle kan komme med innspill til saker, ris og ros. Lag gjerne en nettside eller opprett en e-postadresse der ungdom kan sende inn spørsmål, kommentarer eller lignende.

Inviter ulike grupper til å bidra i prosjekter, arrangementer eller arbeidsgrupper. Flere vil også helt sikkert fatte interesse for ungdomsrådet når de får delta i arbeidet, får ansvar i prosjekter og ser resultater.

Ved å bygge nettverk og samarbeide med andre grupperinger, står ungdomsrådet sterkere. En måte å bli bevisst hvilke grupper av ungdom, organisasjoner, klubber; tiltak som finnes, er at ungdomsrådet bruker et møte på å gå igjennom og kartlegge alle grupperinger de selv kjenner til.

Flere ungdomsråd forteller om godt og viktig samarbeid med elevråd. Begge råd er demokratisk valgte, skal representere ungdom og gjøre skolen/nærmiljøet bedre for ungdom i kommunen. Rådene kan helt klart dra nytte av hverandre.

Samarbeidsmøte elevråd og ungdomsråd

I bydel Stovner i Oslo arrangerte ungdomsrådet en inspirasjonssamling for alle elevrådene. Målet var å få til et godt samarbeid mellom ungdomsråd og elevråd. Samlingen inneholdt:

① Presentasjonsrunde

② Informasjon om ungdomsrådet

③ Kafédialog der alle fikk komme med ideer på følgende tema:

④ Oppdrag til elevrådene om å arrangere valg av representanter til ungdomsrådet

⑤ Kontaktliste ble laget

⑥ Evaluering av dagen

- *Hvordan kan ungdomsrådet og elevrådet samarbeide?*
- *Fritidsaktiviteter. Hva er bra? Hva kan forbedres?*
- *Hva kan ungdomsrådet gjøre for å gjøre seg mer kjent blant ungdom?*
- *Hvor er de trygge/utrygge stedene i bydelen?*
- *Hvordan gjøre skolehverdagen bedre?*
- *Hvordan skape bedre miljø på skolen?*
- *Hva kan elevrådet ønske seg informasjon om eller kurs i?*

Tips: Kafédialog er forklart i verktøykassa bakerst.

Makt!

Spørsmål som alltid kommer er "Har ungdomsrådet noen innflytelse da?" "Har de makt?" Dette er viktige spørsmål fordi det dreier seg om ungdomsråd oppfyller målene de har satt seg. Det finnes noen viktige verktøy ungdomsrådet kan ta i bruk for å nå målet om innflytelse.

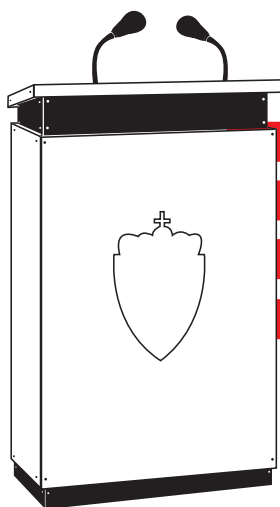
Mandat

Et viktig verktøy er ungdomsrådets mandat. Mandatet er et dokument om hvilke rettigheter, plikter og muligheter ungdomsrådet har. Ungdommene må være med på å avgjøre hva slags mandat de ønsker innenfor de rammene som gjelder i kommunen. Mandatet kan for eksempel si at ungdomsrådet:

Mandatet må gi ungdomsrådet rettigheter som forplikter politikerne til å følge opp og prioritere ressurser. Uten en god forankring, er det vanskelig for ungdomsrådet å ha innflytelse.

Politikerne må også være bevisst på hva det vil si å ha et ungdomsråd og hva deres mandat innebærer. Mandatet er med på å avklare roller og tydeliggjøre ungdomsrådets posisjon. Dette er altså en mulighet til å markere seg og få fram at ungdomsrådet har rettigheter. Rådet skal ikke bare være til for demokratiopplæring.

Mandatet bør godkjennes i kommunestyret slik at politikerne er orientert og føler seg forpliktet til å følge opp ungdommene. Det er viktig at mandatet kommer opp som sak og ikke bare som et notat til orientering. Det er med på å legitimere ungdomsrådet.

- har rett til å fremme egne saker
- er et innflytelsesorgan
- skal fremme ungdoms synspunkter
- er partipolitisk uavhengig.

Hvordan arbeide med politikerne?

”Det er viktig at ungdom og politikere har en god dialog utenom de fastsatte politiske møtene. Som observatør i ungdomsrådet kan jeg, i tillegg til andre funksjoner, også fungere som en budbringer og være med på å gi ungdommene en sjanse til å påvirke beslutningene partiene tar med seg til de avsluttende forhandlingene. Dersom ungdommene bare kommer med sine synspunkter forut for de store politiske møtene, vil de nok risikere at alt allerede er avgjort. Noe som helt sikkert føles som om de ikke blir hørt.”

Stein Thoresen, politiker i Nordre Aker bydel, Oslo

Ungdom og politikere må møtes, prate sammen og ha en god dialog. Dette er viktig for å få innflytelse og for at alle parter skal kommunisere godt. Saksbehandlingsrutiner, kommunale dokumenter og brev kan være trøttende for noen og enhver. Men i det å møtes, snakke sammen og presentere sitt syn direkte, ligger det alltid en mulighet for å bli forstått, og en større sjanse for å faktisk bli hørt.

Det er helt essensielt at politikere tar ungdomsrådet på alvor. Ungdomsrådet skal ikke være et glansbilde man kan trekke fram som eksempel på et positiv tiltak i kommunen. Ungdomsrådet skal gi råd og uttrykke meninger, og vil ikke alltid være enige med administrasjonen eller kommunestyret. Det må det være takhøyde for.

Å ta ungdommene på alvor innebærer også at man gir respons og formidler hva som skjer med sakene videre, hva som er gjennomførbart og hva som ikke lar seg gjøre. Ungdom forstår også at i politikken kan man ikke gi grønt lys til alt og at det kan være tøffe prioriteringer. Det viktige

er at det opprettes gode rutiner for tilbakemelding slik at ungdomsrådet ikke uttaler seg om saker uten å få respons på om de har fått gjennomslag eller ikke. Det kan enkelt gjøres ved å opprette gode rutiner for å sende møteprotokoller og at politikere og ungdommer møtes jevnlig.

Det er også viktig at ungdomsrådet vet hva som ligger innenfor arbeidsområdet til politikere og når man best kan påvirke i prosessen. Slik får de også realistiske forventninger til politikere.

Om man vil ha faste fellesmøter, delta på åpen halvtime i kommunestyret eller arrangere hyttetur eller fotballcup med politikere en gang i året, er helt opp til det enkelte ungdomsråd. Det viktigste er at ungdomsrådet får vist seg fram og at de selv har et forhold til hvem politikere er. Det er også viktig at ungdomsrådet vet hvilke fora som er viktigst. For eksempel er komiteer og utvalg viktige fordi mye bestemmes der før selve kommunestyremøtene.

Ikke all kommunikasjon mellom ungdom og politikere må foregå skriftlig gjennom brev eller referater.

Blir det for tungt og byråkratisk språk for ungdommene, kan det være en god ide å avtale faste møter der man kan diskutere sakene. Da kan ungdomsrådet tidlig få respons på hvilke saker politikerne er positive til og høre de ulike partienes mening i saken. Det viktigste er å opprette gode rutiner og måter å bevare dialogen og samspeillet på. Det finnes mange ulike løsninger:

Dialog med administrasjonen

Samspeillet med administrasjonen har også mye å si for innflytelsen til ungdomsrådet. Informasjon er helt nødvendig for å kunne påvirke. Ofte sitter administrasjonen på mye informasjon om ulike saker, når de skal behandles og hvem som berøres. Dette er noe ungdomsrådet kan benytte seg av. Informasjon og innflytelse kan man også få ved å delta i referansegrupper, ha møter med ungdomstiltakene, med administrasjonen eller sitte i kommunale råd og utvalg.

Lobby

En del av kommunikasjonen med politikerne bør være påvirkningsarbeid, ofte kalt for lobby. Lobbyvirksomhet dreier seg om å påvirke politikerne og administrasjonen. Det er mange måter å få innflytelse på: man kan benytte seg av møter, media, brev, telefoner og all slags kontakt.

Det er viktig å kunne argumentere for en sak og legge den fram på en overbevisende måte. Her er det øvelse som gjelder! Tips for en effektiv lobbyist finner du i verktøykassa. Disse kan brukes som en sjekkliste, i en opplæring eller som hjelp til å nå fram med en sak.

”Et tips er å snakke med politikerne, få e-postadresser og ta mye kontakt. Bli litt kompiser, rett og slett. Mange politikere er faktisk lette å få kontakt med! Kontakt med politikerne er alfa og omega. Vær positiv, vis at du er engasjert og sett deg inn i det du skal presentere.”

Hannelen Leirvåg,
Ungdommens fylkesutvalg i Hordaland

I Flora kommune har ungdommens bystyre to representanter med tale- og forslagsrett i bystyret og i alle politiske utvalg.

Ungdom og ordførere fant sammen på leir

Ti ungdommer og fem ordførere dro på tre dagers leiropphold i Bardu i Troms. De klatret, padlet i stryk, grillet et helt lam og malte et bilde - alt sammen øvelser som krever samarbeid, og der det ikke er gitt at en ordfører er dyktigere enn en tenåring. Erfaringen under turen var at både ungdom og politikere ble mindre redde for hverandre, og oppdaget at deres visjoner for framtida var mindre forskjellige enn de hadde trodd. Den førte også til konkrete tiltak - i Tromsø blant annet til samarbeid om en handlingsplan mot rasisme og en informasjonsavis fra kommunen.

Tips til argumentasjon for ungdomsrådet:

- Finn egne argumenter og strukturer dem.
- Tenk igjennom hva motargumentene kan være.
- Ikke kom med personangrep eller vær negativ eller aggressiv.
- Gi eksempler.
- Vis til ting politikerne har sagt selv.

Skape blest

"Det er jo ingen som vet at ungdomsrådet finnes en gang." Det som stadig vender tilbake når ungdomsråd skal ønske seg tema for opplæring er PR. Hvordan kan man formidle hva ungdomsrådet er og gjør til resten av ungdomsmiljøet og til politikere og mannen i gata? Første bud er kreativitet!

Noen tips til PR-jobbing:

- ★ Tenk på hva som ville engasjert deg! Hvis du ikke tror du ville lest en plakate, så bruk et annet virkemiddel.
- ★ Velg en PR-sjef. PR er en viktig oppgave, og hvis én har ansvaret blir det gjerne tenkt på. Det kan godt være en som er PR- og pressesjef, eller to som gjør dette sammen.
- ★ Bestem målgruppa. Hvis dere skal nå ungdom, skriver dere slik at ungdom skjønner det. Skal dere skrive til politikere skriver dere kanskje litt annerledes. Ikke prøv å skrive til alle på en gang, da kan informasjonen fort bli forvirrende.

Ungdomsrådet i Alta syntes det var på tide å markere seg og skape blest rundt ungdomsrådet. De valgte å kjøpe en gammel campingvogn og malte den limegrønn. Det ble også kjøpt inn caps, t-skjorter og jakker i sort og limegrønt. Klærne ble relativt mye brukt av ungdomsrådets medlemmer, også til daglig. I forbindelse med valget av nye representanter, stod campingvogna i Alta sentrum i over en uke. Medlemmene var også en del i vogna denne uka, så ungdom kunne komme innom for å få nærmere informasjon om rådet. De fleste Altaværingene la merke til den limegrønne campingvogna, og vet nå at det fins et ungdomsråd i Alta. Gjennom dette fikk ungdomsrådet også nye kandidater.

"Campingvogna har vært en god reklameplakat og har gitt ungdomsrådet mye mer oppmerksomhet enn dyre annonser og brosjyrer ville gitt!"

Gunn Heidi Henriksen, sekretær for ungdomsrådet i Alta.

Ungdommens Fylkesting i Hedmark kjørte en kampanje for å få ungdom til å kjøre mer buss der slagordet lød: "Vile du tatt meg mer om jeg kom oftere?" Bussen, altså :-)

For å nå fram til målgruppa kan man bruke mange ulike virkemidler. Her følger tips om hvordan man fanger oppmerksomheten, lager plakater, skriver pressemeldinger eller hvordan man kan reklamere for ungdomsrådet på andre måter.

Plakater

Det kan være lurt å ha en logo eller en layout (et utseende) på plakater og skriv som er likt hver gang, slik at folk kjenner det igjen. Plakater trenger ikke være fancy for at de skal nå fram. Bruk gjerne farget ark eller kartong. Friske farger er fint, men unngå å bruke en altfor sterk farge akkurat bak teksten. Lag heller en tekstboks. Hold det enkelt. Bruk maks 2-3 skrifttyper. La det være mye luft! Pass på at det ikke blir for mye informasjon og at det viktigste kommer først. Lag også en fengende og tydelig overskrift. Snakk direkte til personen som leser; bruk gjerne ord som "du" og "dere". For eksempel: "Du kan påvirke!"

Det er fort gjort å utelate noe når man lager plakater og selv kjenner arrangementet godt. Her er derfor en liten sjekkliste som kan bidra til at ikke noe går i glemmeboken:

Et forslag til plassering og størrelse på de elementene som bør være med.

Sjekkliste til plakater:

- logo
- adresse/nettadresse/e-postadresse
- dato og ukedag
- litt utdypende tekst om hva dette er
- hvor det skal arrangeres
- navn
- bilder
- sponsorer/ samarbeidspartnere
- annet

(Mia Roland, Grafisk designguide)

Klassebesøk

Det er alltid bra å vise seg fram og møte folk personlig. Klassebesøk er en bra måte å fortelle om rådet på som når ut til mange. Her er noen tips:

- ★ *Spør alltid læreren i den klassen dere skal inn i på forhånd. Vil dere inn i alle klassene på en skole, snakk med rektor. Kanskje kan han fortelle det til alle lærerne, slik at alle vet om det.*
- ★ *Bruk kort tid på fremføringen.*
- ★ *Forbered dere. Forklar hva ungdomsrådet er. Fortell så det dere vil. Gjelder det en sak, et arrangement, valg til ungdomsrådet?*
- ★ *Kanskje dere kan gjøre noe litt annerledes? Del ut en pepperkake til hver, syng en sang, be alle om å sitte på pultene mens dere snakker, ha et lite dramastykke... Poenget er at dere må få dem til å huske dere og fange oppmerksomheten mens dere er der.*
- ★ *Still gjerne spørsmål til klassen for å engasjere dem. For eksempel: vet dere hva ungdomsråd er? Er noen av dere allerede engasjert? Er det noen av dere som kunne tenke seg å få penger til å starte et band?*

JUNGELTELEGRAF

Snakk med venner og folk dere kjenner om ungdomsrådet. Husk alltid at den måten dere snakker om rådet på vil være avgjørende for den oppfatningen folk får av rådet. Jungeltelegraferen er en veldig bra måte å spre informasjon og engasjement på – så bare fortell!

INTERNETT

Hvis dere vil lage hjemmesider er det nok best at noen i rådet som er interessert i data og har lyst til å jobbe litt med det, tar ansvar for å lage og drifte sidene. Andre kan for eksempel være med på å skrive tekst til sidene.

Hvordan man lager en hjemmeside kan vi ikke gå inn på her: Kanskje har noen i rådet erfaring, kanskje har de hjemmesidkurs på ungdomsklubben eller et annet sted? Å prøve å lage en hjemmeside er uansett en god erfaring. Husk bare å gjøre den mest mulig ferdig før dere legger den ut og reklamerer for den!

Det er ingen vits med hjemmesider dersom ingen vet om sidene. Det er heller ingen vits å satse stort på nettsider hvis man ikke oppdaterer dem jevnlig. Reklamer for sidene, få andre til å legge ut linker, ta bort all gammel tekst, og legg kontinuerlig ut ny info!

Internett kan også brukes som en informasjonskanal ellers. Hva med å lage en e-postliste til de lokale politikerne og sende ut informasjon om hva ungdomsrådet driver med. Hvis de får jevnlig informasjon fra dere, er det også mye lettere å ta opp ting om det skulle være noe. Dere kan også sende e-post for å fortelle hva dere synes om en sak. Pass bare på å ikke sende masse-mail i utide!

Kontakt med pressen

Kjemper dere for en sak som dere vil at politikere eller andre skal høre på? Da er pressen et viktig virkemiddel.

- ★ Tenk igjennom hvordan saken deres kan bli *mest mulig interessant.*
- ★ Fortell noe folk ikke vet fra før!
- ★ Utnev en *presseansvarlig* som journalister kan ringe til og som det ikke er vanskelig å få tak i.
- ★ Jobb med å *få kontakt med enkeltjournalister.* Det finnes helt sikkert en journalist som ofte skriver om ungdom.
- ★ Hos *nærradiostasjoner, lokal-tv og lokalaviser* får man ofte napp.

Hvis dere har en sak som dere tror kan være interessant for flere medier kan dere skrive en pressemelding. Det kan være at noen vil lage et større oppslag og tar kontakt med dere etterpå, mens andre kanskje lager en "notis" der de refererer noe av det dere skriver. I verktøykassa finnes en liste med tips for hvordan man skriver en god pressemelding. Sjekk den ut!

” Det hender pressen ringer oss ansatte i kommunen, men da ber vi dem kontakte ungdommene direkte. Det er så viktig at ungdommene selv får uttale seg i pressen! Som veiledere kan vi gi råd hvis vi blir bedt om det, men ellers er det greit at de voksne holder seg i bakgrunnen.”

May-Iren Skamfer Evenmo, koordinator for UB i Trondheim

Opplæring - tips

Ungdomsrådet bør få opplæring jevnlig. Mange reiser bort på en opplæringshelg når nye medlemmer er valgt. En slik helg kan inneholde, "bli-kjent-leker", opplæring i kommunestrukturen, møteledelse, tale- og debatteknikk og idémyldring. Det kan være en fordel å trekke inn folk utenfra i opplæringen, bruk gjerne andre i kommuneadministrasjonen, politikere, frivillige organisasjoner eller tidligere ledere og medlemmer av ungdomsrådet. Ved å dra på tur eller gjøre noe annet sosialt, styrker man samholdet i rådet.

Vanlige opplæringstema:

- ★ *møteledelse, møtekultur*
- ★ *tale- og debatteknikk*
- ★ *lobby*
- ★ *PR og pressearbeid*
- ★ *gruppeprosesser*
- ★ *kommunestruktur og saksbehandling*
- ★ *kreative prosesser*

Bli-kjent-leker

På seminarer eller oppstart av ungdomsrådet bør "isbrytere" og "bli-kjent-leker" benyttes. Ungdomsrådsmedlemmer kan gjerne bytte på å lede lekene!

Gruppekontrakt

Tidlig i opplæringen kan det være bra for rådet å sette sammen sine egne regler ved å lage en *gruppekontrakt*. Når representantene som sitter i rådet lager sine egne regler, blir det mer forpliktende fordi man føler mer eierskap til regler man selv har satt. Se verktøykassa for beskrivelse. Der finner du mange nyttige opplæringsmetoder.

Møterepler

I møter er det ryddig å styre ordet. For å gjøre dette enklere finnes det regler:

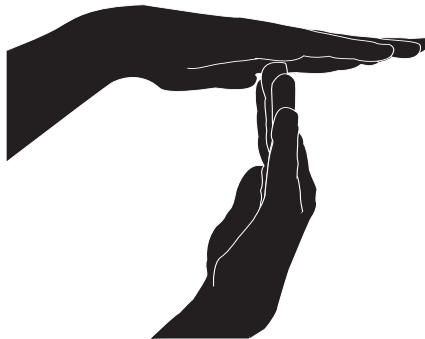
- Man ber om *innlegg* for å legge frem sitt eller andres syn på saken som diskuteres.
- *Replik* brukes for å kommentere eller stille spørsmål til innlegg som nettopp ble holdt. Etter replikken kan den som holdt innlegg gi svarreplik. Det er for at personen som holdt innlegget skal få muligheten til å svare på eventuelle spørsmål som kom frem eller kommentere replikken. Forskjellen på en replikk og et innlegg er at replikken kun skal være en kommentar eller spørsmål til innlegget. Derfor får man ordet raskere enn om man vil ta opp nye tema i et eget innlegg.
- *Saksopplysning* er når du kommer med opplysninger eller informere om faktafeil som har kommet fram i debatten. Dette skal være harde fakta og ikke inneholder så mye som et snev av ditt eget eller andres syn på saken.

For å tegne deg til innlegg rekker du hånda i været og venter til ordstyrer har notert navnet ditt.

For å be om replikk rekker du armen i været og former et V-tegn med fingrene mens innlegget du vil kommentere blir holdt. Du vil få ta ordet rett etter innlegget.

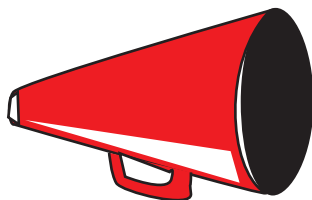

For å gi en saksopplysning former du en T med hendene, som man gjør ved time-out

Et viktig budskap

For å stå sammen om å påvirke fylkeskommunen og sette fokus på regionale saker, kan man opprette Ungdommens Fylkesting (UFT). Da representanter for UFT i Norge var samlet på konferansen "Ung- innflytelse!" i Bodø høsten 2005 kom de blant annet fram til følgende budskap til politikerne:

- 1 **INGENTING OM OSS UTEN OSS!**
- 2 Ungdom må få mer reell makt.
- 3 Politikerne må bry seg om ungdomsarbeidet også utenom festtalene.
- 4 Politikerne må se ungdom som en ressurs, bruke de mer og vise dem tillit.
- 5 Få mer elevmedvirkning inn i skolen.
- 6 Det er viktig at ungdom får mulighet til å skape seg nettverk på tvers av kommune-, og fylkesgrenser, både regionalt og nasjonalt.
- 7 Vi vil ha lovpålagt medvirkningsorgan i alle kommuner, vi ønsker at fylkeskommunen skal bestå, det skal settes av midler til å arrangere jevnlig møteplasser for ungdom som er engasjert på fylkesnivå, økte overføringer til kollektiv transport i distriktene og økt satsing på psykiatri.
- 8 Når politikerne først har satt oss i en posisjon så forventer vi at de faktisk hører på hva vi har å si, tar oss på alvor og viser oss respekt som "folkevalgte."
- 9 Dropp den voksne bedreviterholdningen – ungdom vet best selv hvordan det er å være ung og hva de vil.
- 10 Bygg flere operahus!! Hvis argumentasjonen om at ungdom trenger klubber for å holde seg unna trøbbel skal gjelde, må den kunne brukes på voksne også.

Hovedbudskapet er at ungdom må tas på alvor og gis muligheten til å utøve politikk og ha reell innflytelse over saker som angår deres hverdag. Dette må skje gjennom at de voksne endrer sine holdninger til ungdommene og gir dem muligheten til å delta på alle arenaer.

VERKTØYKASSE

Her finner du grundig beskrevet både de metodene som er nevnt tidligere, samt nye verktøy til ungdomsrådsarbeidet. Erfaringsmessig er disse metodene nyttige og kan være en inspirasjon i ungdomsrådsarbeidet.

KAFÉDIALOG		1,5 time
	<p>Mål: Kafédialogen er en idémyldringsmetode der målet er å få mange innspill på bordet på kort tid. Det skal også være en hyggelig, uformell atmosfære der folk kan knytte kontakter.</p> <p>Materialer: 2-4 sakser, gråpapir som festes til bordene som en duk, tape til å feste med og 3-5 store tusjer per bord, helst i ulike farger.</p> <p>Fysiske rammer: Metoden krever et lokale hvor det er mulig å sette opp bord som på en kafé, mellom 6 og 8 plasser per bord. Det må være plass nok til antall deltakere.</p>	
		
		
		

Forarbeid:

1. Velg en som kan lede prosessen. Kafédialogen må ha en prosessleder som har overordnet ansvar for tidsrammene og sikrer at kafédialogens enkle regler overholdes.

2. Velg tema. Arrangør og prosessleder må på forhånd sette opp de tema som man ønsker å få konkretisert og belyst. Det skal være ett tema for hvert bord formulert som et hovedtema med noen konkretiserende spørsmål under. Spørsmålene må være åpne nok til at det kommer mange innspill, men samtidig fokusert og avgrenset. For eksempel:

★ Helse

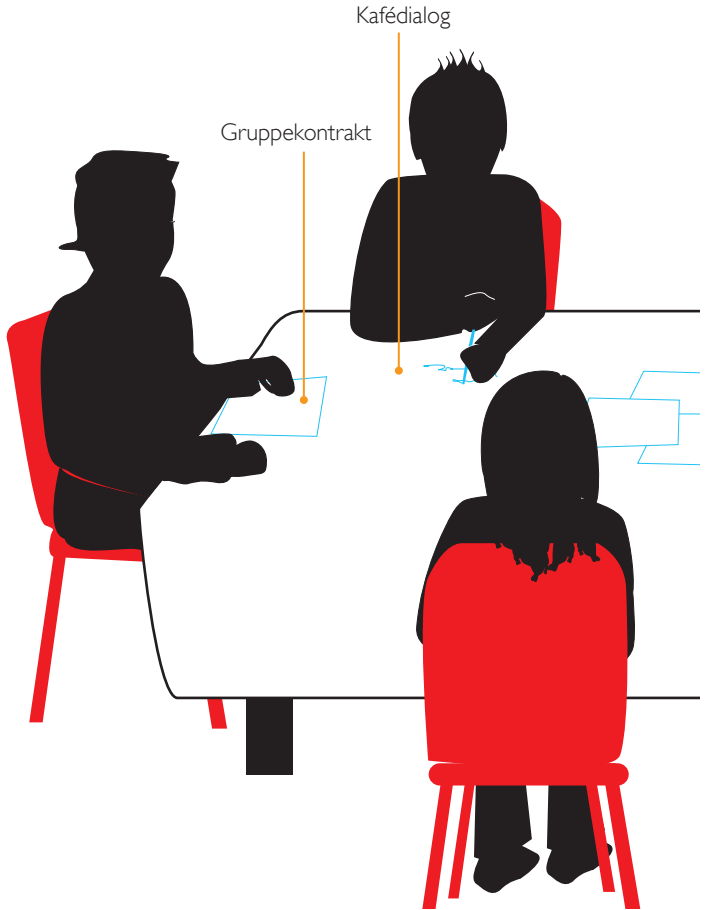
- Hva er bra med de helsetilbudene for ungdom som du kjenner til?
- Hvordan kan de gjøres bedre?

HELT ENIG

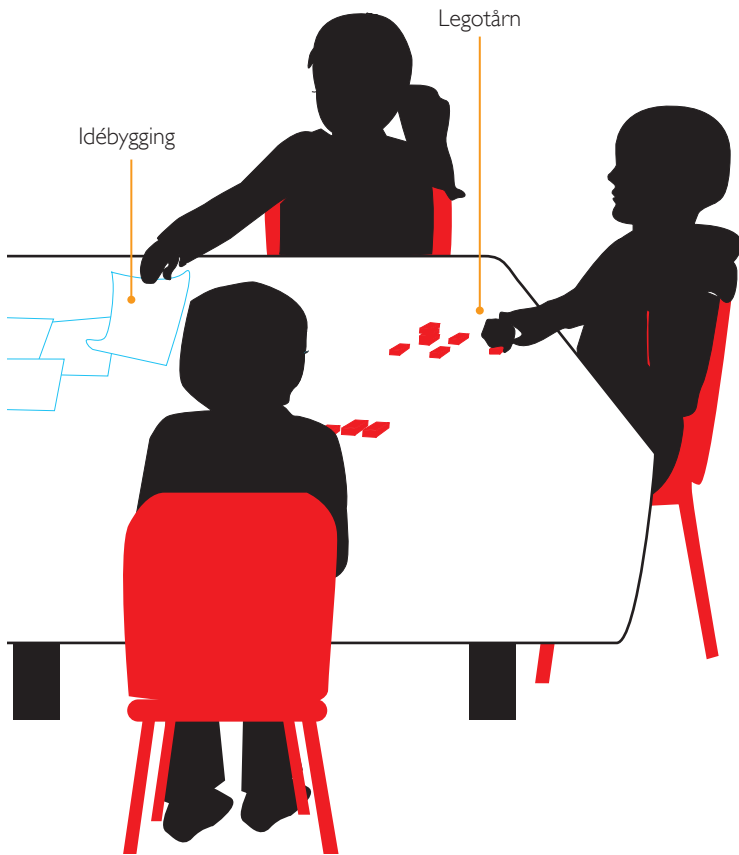

4 hjørner

LITT UENIG

LITT UENIG

HELT UENIG

3. Velg kafévert til hvert tema. Disse må få en enkel innføring i metoden og kafévertens rolle.

4. Gjør selve rommet klart. Tape fast gråpapir på alle bord som papirduker og plasser riktig antall stoler rundt hvert. Juster dette etter antall deltakere. De tema som er valgt ut skrives opp - et tema på midten av hvert bord. I tillegg kan det være greit å lage en overhead med alle tema for å gi en oversikt.

Kafévertens rolle: Kafévertens oppgave er å tilrettelegge for dialog og å oppfordre alle deltakerne i prosessen til å bidra med sine tanker og innspill til temaet. Kaféverten bør også stille spørsmål som setter tankene i gang. Hvis ikke deltakerne selv skriver, er det viktig at verten sørger for å notere i stikkord det som blir sagt. Verten skal også sørge for at gruppen ikke bruker tiden på å diskutere "for og imot", men oppfordre til at ulike tanker og ideer kan stå side om side på duken. Når en ny gruppe kommer til bordet skal verten ønske velkommen og kort oppsummere hva den første gruppe kom frem til. I oppsummeringen av kafédialogen skal verten gjengi kort i plenum det som kom frem på hennes bord/tema.

Fremgangsmåte: Prosessleder starter med å introdusere temaene for dagen. Deretter gjør hun rede for de enkle reglene for Kafédialogen:

1. Det er ikke lov å komme med kritikk av hverandres ideer og innspill.
2. Alle ideer skal noteres på papirduken.

Deltakerne oppfordres så til å fordele seg likt mellom de ulike bord/tema. Vertene ønsker velkommen og oppfordrer alle til å komme med tanker og innspill. Til hver runde avsettes ca. 15 minutter pluss 3 minutter til bordskifte.

På signal fra prosessleder oppfordres deltakerne til å gå videre til et annet bord/tema. Hver enkelt bestemmer hvilket tema hun synes er interessant. Man skal ikke flytte bord gruppevis. Det viktigste er at man fordeler seg etter interesse.

En ny runde går i gang. Verten ønsker velkommen til den nye gruppa, oppsummerer kort hva de(n) tidligere gruppen(e) kom frem til og spør så hva de nye har av innspill og ideer. Det er fint å oppfordre deltakerne til å fortsette der den forrige gruppen slapp, når de kommer til ett nytt bord. På den måten kan man unngå at alle gruppene repeterer hverandre. Etter tre runder avsluttes Kafédialogen med en oppsummering fra hver kafévert om hva som har blitt snakket om tidligere.

Dokumentasjon: Da det meste av det som deltakerne i Kafédialogen har bidratt med er notert på dukene er det enkelt å lage et referat hvor alle stikkord som er kommet frem noteres under hvert enkelt tema.

Videreføring: Som en videreføring av Kafédialogen kan det være lurt å notere hovedidéene på post-it lapper og prioritere hva man skal jobbe videre med. Bruk gjerne *legotårn*-metoden.

www.idebanken.no

NETTVERKSKART I) Brattvåg og Sanner 2000

30 min.

A3

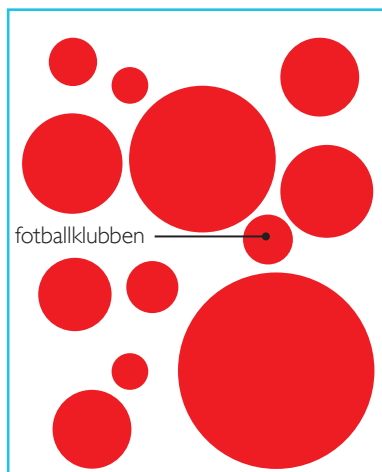

Mål: Kartlegge hvilke organisasjoner, lag og grupper som finnes i nærmiljøet og som er, eller bør være, en del av ungdomsrådets nettverk.

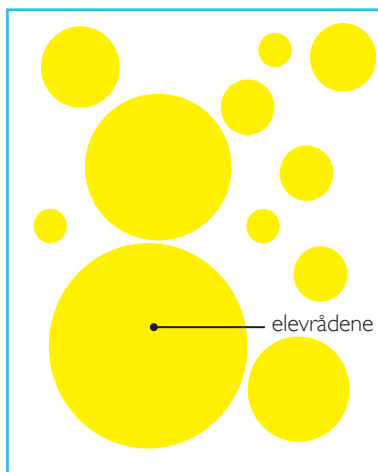
Materialer: Fargede ark, tusjer, A3 ark, sakser, limstift.

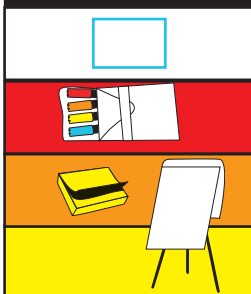
Fremgangsmåte: Be ungdomsrådet tenke igjennom og skrive opp alle typer grupperinger som finnes i nærmiljøet. Sorter grupperingene etter hvem ungdomsrådet har kontakt med og ikke. Grupperingene skrives opp på gule ark hvis rådet har kontakt med dem og på rød hvis de ikke har det. Klipp ut en stor runding hvis det dreier seg om mange ungdommer og en mindre hvis grupperingen inkluderer færre. Dersom ungdomsrådet har kontakt med for eksempel elevrådene, og det anses som en stor gruppering, skrives elevråd på en stor sirkel klippet ut fra et gult ark. Lim sirkelene på et A3 ark og diskuter hvilke grupperinger ungdomsrådet ikke har kontakt med som de bør kontakte, og hvordan kontakten med de andre gruppene kan bli bedre.

IKKE KONTAKT

KONTAKT

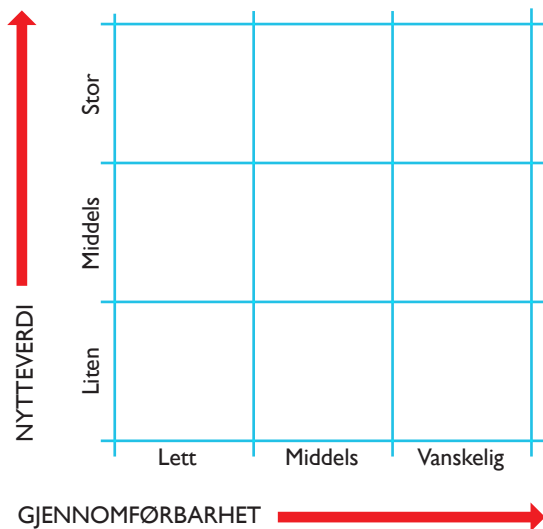

Mål: Prioritere saker å jobbe videre med, ved å se på forslagenes nytteverdi og grad av gjennomførbarhet. Grappa blir bevisst på hvilke prosjekter som kan kreve mye og hva det lønner seg å gjennomføre.
Materialer: Ark, tusjer, flippover, post-it-lapper.
Forberedelse: Grappa bør ha hatt en idémyldring og gjennom det ha kommet frem til noen konkrete forslag til prosjekter. Disse skrives på post-it lapper.

Fremgangsmåte: Tegn opp en tabell med 3x3 felter på en flippover. Skriv **gjennomførbarhet** langs vannrett akse. Del inn i kolonnene *lett*, *middels* og *vanskelig*. Langs loddrett akse skrives **nytteverdi**. Del inn i kolonnene *liten*, *middels* og *stor*. Ta for dere en og en lapp med ideer i grappa og diskuter hvor den hører hjemme ut i fra forslagens nytte

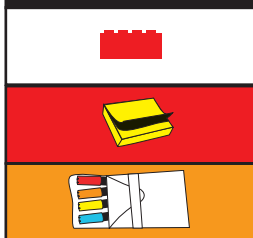
og grad av gjennomførbarhet. Tilretteleggeren bør stille spørsmål underveis:

- ? *Har forslag som er lette å gjennomføre nødvendigvis liten nytteverdi?*
- ? *Hvilket forslag har størst nytteverdi?*
- ? *Er grappa enige i plasseringen av forslagene?*
- ? *Hvilket tiltak bør grappa gjennomføre først?*

LEGOTÅRN

30 min.

Mål: Bestemme hvilke saker rådet skal jobbe videre med.

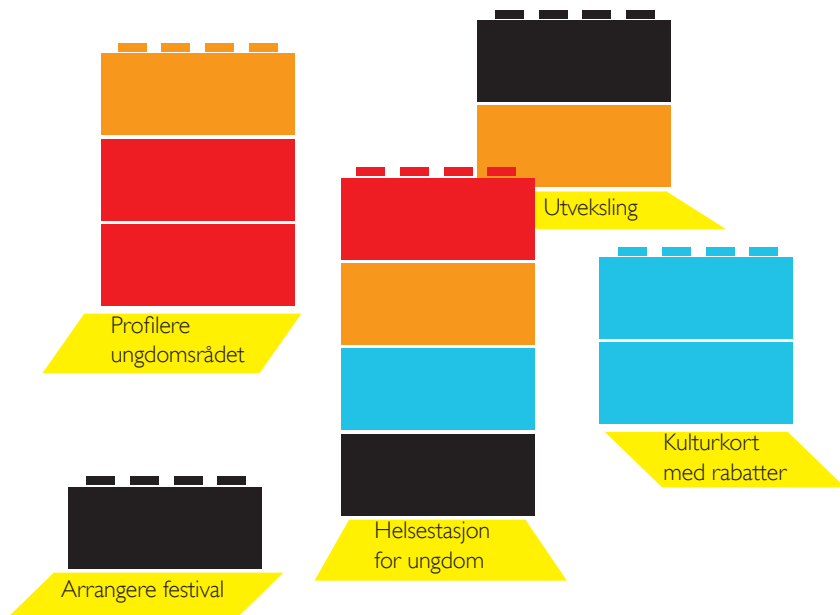
Materialer: Legoklosser; legobrett, post-it -lapper, tusjer.

Forberedelse: Grappa bør ha hatt en idémyndring og gjennom det ha kommet frem til noen konkrete forslag til prosjekter. Disse skrives på post-it lapper.

Det går selvfølgelig an å bruke andre ting enn lego: Knapper; tegnestifter, osv.

Fremgangsmåte: Post-it lappene med ideer plasseres på legobrettene med litt avstand mellom hver lapp. Hver deltaker får for eksempel tre legoklosser og plasserer dem på de sakene han eller hun synes er viktigst å prioritere. Man kan for eksempel sette en kloss hver på tre ulike saker, eller plassere alle tre klossene på sin hjertesak. De sakene som har de høyeste legotårnene blir prioritert.

ANSVARSKART

30 min.

A4

Mål: Finne ut hvilke oppgaver som må gjøres for at prosjektet skal bli vellykket. Delegere oppgaver. Få oversikt.

Forberedelse: Grappa bør ha klart for seg et konkret prosjekt de skal gjennomføre.

Fremgangsmåte: Sett opp en tabell som vist i eksempelet under; med rubrikker for *hva, hvem, når* og *fullført* vannrett øverst. Finn ut hvilke arbeidsoppgaver gruppa står overfor; når de må gjøres og hvem som skal gjøre dem. Kryss av når oppgaven er gjort.

ANSVARSKART: KURSKVELD

Oppgave	Ansvar	Frist	Gjort
Bestemme tema for kurset	ALLE!	1. sept.	✘
Fastsette dato og klokkeslett	ALLE!	1. sept.	✘
Reservere møterom	Selma	5. sept.	
Sette opp program	Tobias	5. sept.	
Kontakte aktuell kursholder	Tobias	5. sept.	
Sende ut invitasjon	Ane	9. sept.	
Følge opp og purre på inviterte deltakere	Ane	30. sept.	
Lage deltakerliste	Ane	1. okt.	
Lage evalueringsskjema	Ole	10. okt.	
Bestille mat - husk halal og vegetar!	Selma	10. okt.	
Sette sammen kursmapper	Ole	14. okt.	
Sette opp bord, stoler og flippover	Ole	15. okt.	

KURSDAGEN →

Mal for skolefribrev

Til faglærer/klasseforstander/
rektor på skolen

Oslo 08.09.06

deltar i organisasjonsarbeid

I forbindelse med..... skal Tittuten ungdomsråd ha møte med de andre ungdomsrådene i fylkeskommunen og politiske representanter. Fatima Nordmann er representant fra Tittuten ungdomsråd. Det er derfor naturlig at hun deltar på møtet. Ungdomsrådet vil gi ungdom i kommunen innsikt i politiske saker og mer innflytelse i saker som angår dem.

Fatima deltar på møtet hos kommunestyret 9.september kl 13.00 til 15.00, og vi ber om at eleven får fri i dette tidsrommet.

Vi tror deltakelsen på slike møter vil gi verdifulle erfaringer som også er nyttige i skolesammenheng. Vi ønsker imidlertid å bli informert dersom elevens fravær i organisasjonssammenheng skulle medføre problemer for karaktersetting. For øvrig setter vi vår lit til at lærer og elev i samarbeid finner løsninger som kompenserer for fraværet. Vi håper at skolens ledelse vil bidra til at denne deltakelsen ikke vil medføre ulemper for eleven.

I henhold til § 4-35 i forskriftene til opplæringsloven kan man bruke inntil 14 dager på organisasjonsarbeid uten at dette slår negativt ut på vitnemålet. Dette gjelder for arbeid på regionalt eller nasjonalt plan som tillitsvalgt. Samarbeid mellom ungdomsråd i fylkeskommunen forstås som arbeid på regionalt plan.

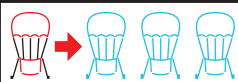
Vennlig hilsen

N. N
Sekretær for ungdomsrådet i Tittuten
Tlf.: 02485760

LUFTBALLONGEN

3)Shepard, og Treseder 2002

20 min.

Mål: Å få deltakerne til å tenke på hindringer og muligheter for å få økt medbestemmelse. Metoden kan også brukes for å se tydeligere hindringer og muligheter i et hvilket som helst konkret prosjekt. Tilpass da metoden slik det passer deg.

Fremgangsmåte: Kopier opp og del ut A4-arket med tegningen av luftballongen til alle deltakerne. Be dem fylle den ut som følger:

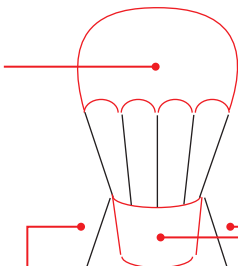
Ved siden av skyene til venstre: Eksterne faktorer som kan skape handling.

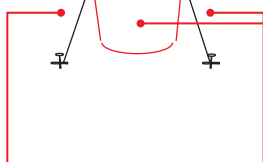
Ved siden av skyene til høyre: Eksterne faktorer som kan hindre handling.

På ballongen: Viktige tiltak eller hendelser som må til for at ungdom skal bli involvert.

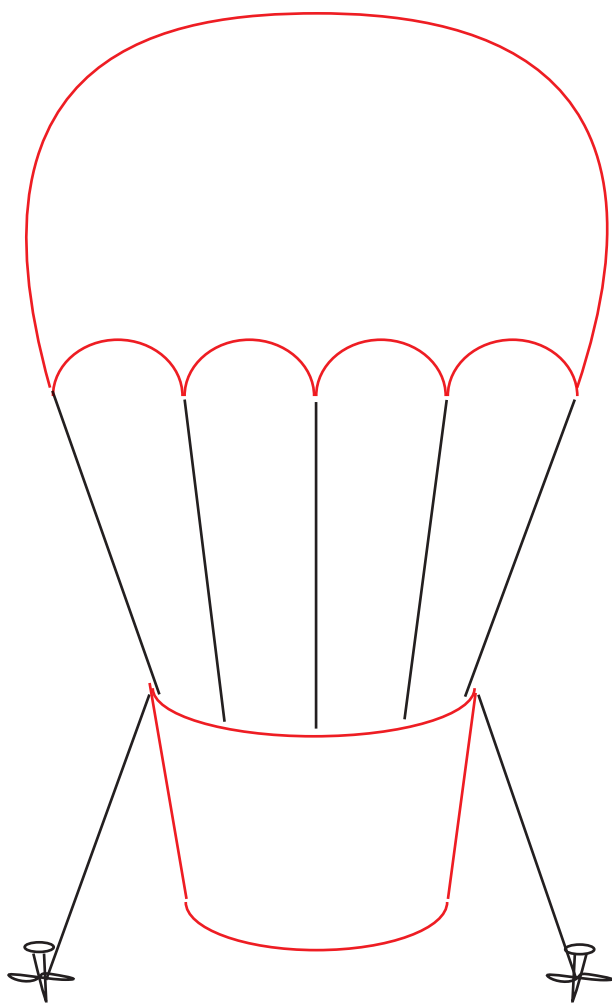

På kurven: Skriv navnet på de nøkkelpersonene som trenger å være ombord.

Ved siden av tauene: Interne faktorer som hindrer kommunen/organisasjonen fra å involvere ungdom.

Oppsummering: Be deltakerne om å dele det de har notert som de mener vil være av interesse. Diskuter hverandres forslag. Hvilke forbedringer kan gjøres?

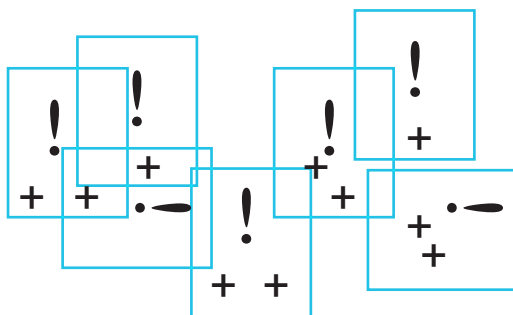

A4

Mål: Å få til en kreativ prosess, ved å få deltakerne til å bygge på hverandres ideer.

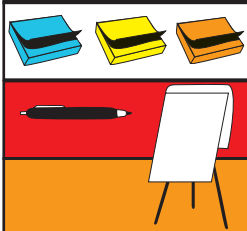
Materialer: A4-ark og tusjer.
Bruk gjerne bakgrunnsmusikk!

Fremgangsmåte: Alle sitter rundt et bord. Presenter et tema eller en problemstilling dere skal tenke kreative rundt. Del ut en bunke A4 ark til alle deltakerne. Be dem skrive opp én ide øverst på hvert ark. Arkene legges på midten av bordet med den blanke siden opp. Når alle har fått tømt seg for ideer (etter ca. 15 min.) trekker deltakerne et og et ark, leser det som står der og føyer til sine egne ideer. Så legges arket i midten igjen og man fortsetter. Hvis deltakerne ikke har noe å tilføye eller trekker et av sine egne ark, legges arket bare tilbake i midten. Oppsummer til slutt og bestem hvilke ideer dere helst vil jobbe videre med.

ØNSKELISTE

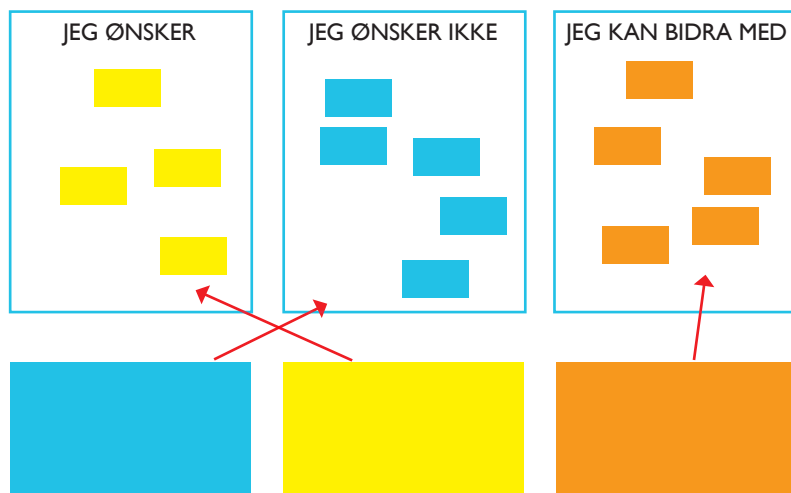
30 min.

Mål: Bevisstgjøre deltakerne på hva de ønsker, hva de ikke ønsker, og hva de kan bidra med.

Materialer: Post-it-lapper i forskjellige farger, penner, flippover-ark

Forberedelse: Grappa bør ha hatt en idémyldring og gjennom det ha fått noen konkrete forslag til tiltak og prosjekter. Disse skrives på post-it-lapper.

Fremgangsmåte: Alle setter seg i en sirkel. Legg post it-lapper og penner i midten av sirkelen. Heng på forhånd opp flippover ark med overskriftene "jeg ønsker.", "jeg ønsker ikke...", "jeg kan bidra med..." Forklar at for eksempel gule post-it-lapper skal festes på "jeg ønsker..." -arket, blå på "jeg ønsker ikke..."-arket osv. Gi deltakerne ca. 10 minutter på å notere en idé per lapp som så festes på arket på veggen. Se over lappene etterpå og kommenter viktige momenter. Denne metoden kan brukes til mye forskjellig, og kan tilpasses til gruppa. Man kan for eksempel bruke den som en idémyldringsmetode på ulike tema.

Oppfølging: Diskuter hvordan man kan oppnå det man ønsker og unngå det man ikke ønsker.

GRUPPEKONTRAKT 5) Brattvåg og Sanner 2000

45 min.

Mål: Å få ungdomsrådsrepresentanter til å lage sine egne regler; og bli bevisst på hvordan de vil at arbeidet i ungdomsrådet skal være.

Materialer: Stort ark, tusjer; post-it-lapper

Fremgangsmåte: Be deltakerne notere på små lapper hvilke regler de mener bør gjelde i ungdomsrådet. Legg alle lappene sammen. Alle trekker lapper; leser dem opp etter tur og diskuterer forslagene. Rådet blir enige om hvilke regler som skal gjelde, og noterer på et stort ark. Heng gjerne reglene opp i møtelokalet.

4 HJØRNER

20 min.

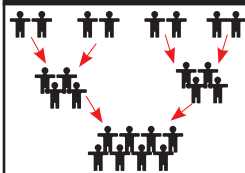
Mål: Å få deltakerne til å ta standpunkt. Alle kan vise hva de mener uten å bruke så mange ord.

Forberedelser: Velg ut en del påstander som kan være litt provoserende eller kontroversielle.

Fremgangsmåte: Forklar at deltakerne viser enighet eller uenighet ved å bevege seg i rommet. Et hjørne står for helt enig, det andre for litt enig, det tredje for helt uenig og det fjerde for litt uenig. Tilretteleggeren leser opp en påstand og deltakerne beveger seg umiddelbart til det hjørnet som representerer deres syn på saken. Når deltakerne er plassert i de ulike hjørnene kan tilretteleggeren spørre noen i de ulike hjørnene hvorfor de har plassert seg slik. Så går man over på neste utsagn.

2 TIL 4 6) Europarådet 2002

45 min.

Mål: Å få til en god diskusjon og forhandlingsprosess.

Forberedelser: Finn en konkret, relevant oppgave til gruppa, for eksempel å bli enige om en dato for opplæring eller velge de tre viktigste punktene i kommunebudsjettet.

dere kan invitere politikere, for eksempel en gang i året. Kombiner med å vise fram noe som skjer for ungdom, åpen dag på ungdomsklubben, juleavslutning, sommerfest, ungdommens kulturmønstring eller noe annet. Akkurat som ungdomsrådet ønsker respons på hva som skjer etter at de har uttalt seg, ønsker politikere å vite hva pengene blir brukt til - hva ungdomsrådet har oppnådd. Vær selektiv i forhold til hvilke politikere dere bygger kontakter med. Det er selvsagt en fordel å kjenne alle, men det er sjeldent praktisk mulig. Ordføreren er alltid grei å ha kontakt med. I tillegg er det lederne for de komiteene i kommunestyret som oftest behandler saker som gjelder barn og unge. Partienes gruppeledere kan være spesielt opptatt av tema som utdanning og kulturtilbud. Gruppelederne er viktige fordi de ofte har stor innflytelse på partienes standpunkter i den enkelte saken. **★Ha perspektiv★** Vis at du kan se saken fra flere sider. Ha forståelse for motargumenter: Kanskje kan du komme med flere enn ett forslag til hvordan en sak kan løses, det er et godt utgangspunkt for dialog. Tenk igjennom hvilke motargumenter som vil komme og forbered helst svar til dem. Vær realist. Kjemp for det du ønsker, men vær også fornøyd dersom du får gjennomslag for noe av det! **★Bruk media★** Skriv leserinnlegg. Send ut pressemeldinger. Ring journalister. Dette påvirker politikere. Saken blir aktuell, og det kan få andre til å støtte dere - det påvirker også politikere.

” ”

Vi prøver å få møte i det ordinære fylkestinget, det går som regel bra. Der får vi gjerne 15 minutter til å presentere oss og noen av sakene - en fin måte å vise oss for politikere. Så møter vi i de ulike utvalgene i fylket for å gå nærmere gjennom sakene. Der har man ofte en halvtime til presentasjon, og mulighet til å bli bedre kjent med de aktuelle politikere.

Hannelen Leirvåg,
nestleder i Ungdommens fylkesutvalg i Hordaland

Vanlige lobbyfeil

1 Komme for sent på banen.

Dere må vite når en sak skal opp. Er man for sent ute, er mulighetene få. Når en sak kommer opp til behandling i kommunestyret er ofte det meste allerede avgjort. I mange kommuner har også utvalg beslutningsmyndighet, og mange viktige avgjørelser tas der.

2 Være uforberedt

Du bør forberede deg på å legge fram saken for politikerne. Tenk igjennom hva du vil, hva du vil si og hvordan du skal si det.

3 Mase

Ikke vær redd for å ta kontakt, men vær høflig og saklig. Ta kontakt når det faktisk er noe du vil eller lurer på.

4 Angripe

Hvis du vil få politikerne til å bli med på noe eller være enig med deg, er ikke måten å gjøre det på å angripe dem. Ikke kjeft på ting de har gjort før eller klag på ting de ikke har gjort. Du kan stille spørsmål om det, men prøv å få til en dialog.

5 Hold dere til saken

Dersom dere er på møte med kultur og næringskomiteen om kinotilbudet, ikke dra inn for eksempel kollektivtrafikk.

” ”

Jeg kan jobbe til langt på natt for å bli ferdig med ett innlegg som skal opp i bydelsutvalget dagen etter. Det har blitt mange møter med politikerne og det er utrolig deilig å se at forslagene blir godt mottatt! Jeg har også opplevd å få stående applaus - noe som egentlig ikke er tillatt i bydelsutvalget!

Jørgen Foss (16),
Barne- og ungdomsrådet i Sagene bydel, Oslo

Slik lager du en pressemelding:

§ **Overskrift**

Pressemeldinger må alltid ha en overskrift. Den skal være saklig og informativ og formidle hva som er det viktigste. Prøv å få med et sitat, eventuelt et verb, det vil gjøre overskriften mer levende.

§ **Det viktigste først**

Bestem deg for hva som er hovedbudskapet og få det fram i ingressen, som også skal inneholde konklusjonen/resultater. De første setningene i en pressemelding bør gi svar på følgende: Hva, hvem, hvordan, hvorfor, hvor, når.

§ **Fallende viktighet**

I pressemeldinger skal det viktigste stå først, det minst viktige til slutt. Tenk deg at du skal kunne kutte pressemeldingen nedenfra uten at det får betydning for hovedpoenget.

§ **Si det kort**

En pressemelding skal ikke være mer enn en A4-side.

§ **Si det godt**

Si det enkelt, hold deg til et hovedbudskap og bruk dagligspråk. Forklar hvilken betydning saken har for folk flest. Les gjennom teksten flere ganger, og sørg for at den ikke inneholder skrivefeil og at alle navn er korrekt stavet.

§ **Sitater**

Et sitat gjør meldingen mer dynamisk. Som hovedregel bør du legge alle faktaopplysninger (prosjektet, begivenheten, omfanget, kostnaden osv) i vanlig tekst, mens du legger alle meninger og vurderinger (hvorfor prosjektet kommer til å bli en suksess) i sitatform.

§ **Kontaktpersoner**

Navn og tittel på kontaktpersoner med telefonnumre og e-postadresser må alltid være med. Kontaktpersonene må være tilgjengelige når pressemeldingen er sendt ut, og videre ut over dagen/kvelden.

§ **Utsendelse av pressemeldinger**

Den raskeste og billigste formen for utsending av en pressemelding, er gjennom e-post.

(www.syskrinet.no)

Pressemelding:

1.des. 2006

Ungdomsrådet i Huttenheiten arrangerer kunnskapshelg

Har du lyst til å lære mer om hvordan mopeder kan tas fra hverandre, hva som skjer med kroppen når man røyker hasj, hvordan man skriver et avisinnlegg eller kanskje lære deg å rappe? Da må du holde av første helgen i desember når Huttenheiten ungdomsråd arrangerer kunnskapshelg.

"Ungdom i Huttenteiten er blant de mest aktive i Norge – det er jeg sikker på," sier den stolte ungdomsrådslederen Kari Hestehov. "Alle de 248 ungdommene i bygda viser en interesse du aldri vil finne i en større by," fortsetter Hestehov.

Kunnskapshelgen ble fremmet som et forslag fra ungdomsrådet til kommunestyret i januar tidligere i år. Kun DUF (Det ungdomsfiendtlige partiet) stemte mot. I tillegg til støtten fra kommunen har Huttenheiten Røde Kors, Huttenheiten Consulting AS og kaféen "Den glade vaffel" sørget for både økonomisk bistand, lokaler og ikke minst moralsk støtte.

"Ungdomsrådet forvalter noen ekstremt positive verdier her i Huttenheiten," sier Harpet Nyperose, daglig leder for i Huttenheiten Røde Kors. "I alt pratet om dårlig kommuneøkonomi, og nedleggelse av skoler forfekter ungdomsrådet både initiativ og visjoner for bygda vår. Dette er det viktig at vi voksne tar med oss når vi skal utvikle kommunen," avslutter Nyperose.

Lise Tulipan skal delta på flere av arrangementene og sitter i arrangementskomiteen for konserten som går av stabelen lørdagen.

"Vi har vært så heldige å få tak i Elton John. Han hadde hørt om de fantastiske ungdommene i Huttenheiten, og svarte ja med en gang vi spurte han," sier Tulipan entusiastisk. "Det er jo litt synd at Robbie Williams ikke kunne – han er jo litt kulere enn gode, gamle Elton. Dessverre var han opptatt med et pensjonisttreff på danskebåten den helga."

Oversikt over alt som foregår denne helga finner du på www.kunnskapshelg.flom.
For mer informasjon; ring ungdomsrådsleder Kari Hestehov på 02485760

NOTATER

A series of horizontal blue lines for writing, spanning the width of the page. The lines are evenly spaced and extend from the left margin to the right margin. There are 20 lines in total, starting from the top of the page and ending near the bottom.

Forfatteren takker

Først og fremst en takk til ungdomsrådene i Oslo. Deres aktivitet, engasjement, suksesser, utfordringer og erfaringer har inspirert meg og dannet grunnlaget for denne boka. Mange andre ungdomsråd fra hele landet har også bidratt med konkrete eksempler og sitater til håndboka, takk for innspillene! Alle som har bidratt med kommentarer, forslag og ideer underveis fortjener også en takk: Guro Lystad, Hågen Pihlstrøm Hasle, Kirsten Helene Teige, Else Marie Stuenæs, Terje Bjerke Grytten, Johannes Fjose Berg, Adrian Rogstad, Ingvild Kilen Rørholt og Øyvind Sund. Takk også til Tove Andersen og Wenche Hellerud i Barne- og likestillingsdepartementet og designer Marte Berentine Breivik for godt samarbeid.

Celine Marie Hasle

Publikasjonen finnes på internett: www.ung-makt.no

Dette er en nasjonal side for ungdomsråd hvor man også kan legge inn egne idéer, eksempler og erfaringer fra ungdomsrådsarbeidet.

Enkelte metoder er hentet fra følgende publikasjoner og tilrettelagt ungdomsrådsarbeid av forfatteren:

Brattvåg, Hildegunn og Marit Sanner "Vi sa vi. *Participatory Learning and action (PLA) Deltakende læring og handling – et metodesett fra medvirkning for barn og unge.*"

Redd Barna 2000

- ¹⁾ **Nettverkskart**, s. 39
- ²⁾ **Nyttematrise**, s. 40
- ⁵⁾ **Gruppekontrakt**, s. 48

Shepard, Carol og Phil Treseder "Participation Spice it Up! *Practical tools for engaging young people in consultation*" Redd barna 2002

- ³⁾ **Luftballongen**, s.44

Haug, Stig Hjerkin "Stigs bok om kreativitet" Schibsted forlag 2002

- ⁴⁾ **Idébygging**, s. 46

Europarådet "Compass. *A manual on human rights education with young people*" 2002

- ⁶⁾ **2 til 4**, s. 48

Bokmål

Utgitt av:

Barne- og likestillingsdepartementet

Barne- og ungdomsavdelingen

Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

Offentlige etater kan bestille flere eksemplarer
av denne publikasjonen fra:

Departementenes servicesenter

Kopi- og distribusjonsservice

www.publikasjoner.dep.no

e-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

telefaks: 22 24 27 86

Oppgi publikasjonskode: Q-1 122

Publikasjonen finnes på internett:

www.odin.dep.no/bld

www.ung-makt.no

Design og illustrasjoner: Marte Berentine Breivik

Tekst: Celine Marie Hasle,

Barne- og ungdomsrådet i Oslo

Trykk: www.kursiv.no

Opplag: 5000

OSLO 08-2006